

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ

Кафедра української
та іноземних мов

УКРАЇНСЬКА МОВА
ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ.
ТЕСТОВІ ТА ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

(для студентів III курсу всіх напрямів підготовки)

ТЕРНОПІЛЬ
2015

УДК 81.2(Укр)
ББК 4(Укр)+651.5
Г 19

Українська мова за професійним спрямуванням. Тестові та практичні завдання (для студентів III курсу всіх напрямів підготовки) / Н.І. Гавдида, Л.Т. Назаревич, Т.О. Савчин, С.А. Федак — Тернопіль : ТНТУ, 2015. — 129 с.

Методичний посібник «Українська мова за професійним спрямуванням. Тестові та практичні завдання (для студентів III курсу всіх напрямів підготовки)» укладено відповідно до програми курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)», затвердженої наказом МОН від 21. 12. 2009 р. № 1150. Навчальний матеріал структуровано відповідно до кредитно-модульної системи організації навчального процесу. Навчальний курс (у V семестрі) складається з двох модулів, які містять вісім тем. Посібник допоможе студентам систематично та ефективно готуватися до практичних занять, закріпити навички слововживання, удосконалити вміння коригувати синтаксичні конструкції відповідно до мовного стилю, розвинути комунікативні здібності, оволодіти важливими процедурами сучасних наукових досліджень, ознайомитися з можливими підходами до збору й опрацювання фактичного матеріалу, а також сформуванати навички і вміння планувати і виконувати типові завдання науково-практичних досліджень українською мовою, описувати результати дослідження відповідно до норм щодо структури і правил оформлення наукового тексту, знаходити потрібні теоретичні та практичні джерела, дотримуватися вимог до термінології

Рецензенти: к. філол. н., доц. каф. загального мовознавства і слов'янських мов Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка **Лобас Н. П.**

к. філол. н., доц. каф. української мови Тернопільської державної медичної академії імені І.Я. Горбачевського **Юкало В. Я.**

Посібник розглянуто й затверджено на засіданні кафедри української та іноземних мов. Протокол № 11 від 9 червня 2015 р.

Посібник рекомендовано до друку
Радою факультету по роботі з іноземними студентами
Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя.
Протокол № 9 від 11 червня 2015 р.

ВСТУП

У системі фахової освіти питання мовної культури особливо вагомі. Недосконале знання української мови спричиняє значну кількість типових помилок, знижує загальний рівень культури мовлення.

Науковцю-початківцю, щоби кваліфіковано підготувати й оформити наукову роботу, необхідно знати не лише особливості наукового мовлення у своїй галузі, основні закономірності функціонального стилю наукової літератури, способи викладу матеріалу в науковому дослідженні, а й основні стандарти, нормативні документи, де зазначено вимоги до оформлення результатів науково-дослідних робіт; необхідно вміти відшукати потрібні для наукової роботи відомості в сучасному інформаційному просторі, користуючись і традиційними, і електронними джерелами інформації.

Посібник покликаний допомогти студенту оволодіти важливими процедурами сучасних наукових досліджень, ознайомити його з можливими підходами до збору й опрацювання фактичного матеріалу, а також сформуванню навички і вміння планувати і виконувати типові завдання науково-практичних досліджень українською мовою, описувати результати дослідження відповідно до норм щодо структури і правил оформлення наукового тексту, знаходити потрібні теоретичні та практичні джерела, дотримуватися вимог до термінології, щоби не засмічувати її новітніми «наукоподібними» витворами, кількісно та якісно опрацьовувати фактичний матеріал, гідно презентувати власні наукові результати.

Рівень науково-дослідної діяльності у вищій школі, розвиток навичок самостійного творчого мислення майбутніх фахівців є тими чинниками, які значною мірою визначають інтелектуальний науковий потенціал і духовний рівень України та забезпечують постійний саморозвиток фахівця, його швидку адаптацію в подальшому до мінливих умов діяльності в сучасному світі.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1; 2

(4 год.)

ЛЕКСИКО-ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ

План

1. Лексикологія як лінгвістична дисципліна. Розряд слів за лексико-семантичною та функціональною віднесеністю.
2. Словниковий склад мови і діловий стиль спілкування: синоніми, пароніми, омоніми, антоніми у діловій мові. Синонімічний вибір слова.
3. Мовні помилки у наукових текстах. Професіоналізми. Плеоназм. Мовні штампи. Тавтологія. Діалектизми. Жаргонізми. Суржик. Багатозначні слова. Неологізми. Труднощі під час перекладу російських зворотів українською мовою.
4. Іншомовні слова в наукових текстах. Номенклатурні назви в професійній мові.
5. Правопис слів іншомовного походження.

Теми рефератів і повідомлень

- Запозичення в українській мові: норма чи проблема?
- Багатство української фразеології.
- Загальнонаукова лексика та її місце у професійному мовленні.
- Наукова та професійна фразеологія, її місце у діловій документації.
- Синонімія української мови.

Ключові терміни та поняття: лексика, лексичний склад мови, лексикологія, синоніми, пароніми, омоніми, антоніми, полісемія, професіоналізми, плеоназм, мовні штампи, тавтологія, суржик, жаргонізми, слова-терміни, значеннева й морфологічна адаптація запозичень, калькування, інтернаціоналізми, іншомовні слова, запозичення, калька, мовний пуризм, багатозначні слова.

Методичні вказівки

Особливу увагу слід звернути на такі питання:

- за якими ознаками класифікують лексику?
- причини змін лексичних норм у словниковому складі української мови;
- найтипівіші зміни в лексичному складі мови;
- що таке словниковий склад мови;
- правила використання груп лексико-семантичних одиниць у ділових документах;
- основні правила вибору слова при комунікативному акті;
- правила введення багатозначних слів у діловий текст;
- типи мовних помилок у наукових текстах;
- правила введення іншомовних слів у текст документа;
- основні правила правопису слів іншомовного походження;

МОВНИЙ ТРЕНІНГ

1. А) Чи є синонімами наведені ряди слів? Доведіть, з'ясувавши за словником їхнє значення. Поясніть стилістичні умови їхнього використання.

Магазин — крамниця — крамничка — гастроном;
відпускати — продавати — видавати;
вид — вигляд — видовище;
розмір — об'єм — обсяг;
положення — стан — становище;
загальний — спільний;
зумовлювати — обумовлювати;
здібний — здатний;
замісник — заступник;
згоджуватися — погоджуватися — приставати;
стосунки — взаємини — відносини — відношення;
сісти — присісти;
говорити — виступати — мовити — ректи.

Б. Поясніть значення (відтінки значень) і стилістичні умови використання кожного слова в ряду. Підкресліть кальковані слова. Чи вважаєте ви ці слова синонімами. Чому?

Відбитися — позначитися — окошитися.
Повідомляти — сповіщати — інформувати.
Стежити — вистежувати — пазити — пантрувати.
Панькатися — носитися — возитися — морочитися (з кимось).

Просити пробачення — вибачатись — перепрошувати.

Радити — давати поради — трафити.

Позбутися — збутися — скараскатися — вивільнитися.

Твердити — тлумачити — толкувати — втовкмачувати.

Записувати — фіксувати — нотувати.

Відправляти — відсилати — факсувати.

Гордитися — чванитися — хизуватися — гоноритися — фудулитися.

Знецінюватися — девальвувати — обезцінюватися.

В) Поясніть значення синонімів:

Робітник, працівник,
співробітник;

Суспільний, громадський,
громадянський;

Квиток, білет;

Замісник, заступник;

Військовий, воєнний;

Скоро, швидко, зараз, тепер,
сьогодні, нині;

Положення, становище, стан;

Термін, строк;

Відношення, відносини,

взаємини, стосунки, ставлення.

Г) виправте помилки:

Матеріальне положення _____,

міжнародне положення _____,

положення про вибори _____,

у вертикальному положенні _____,

положення в державі _____,

положення закону _____,

фізичне положення рідини _____.

2. Доберіть антоніми до прикметників у поданих словосполученнях:

А) Вільний день _____, вільний вибір _____.

Простий механізм _____,

просте питання _____,

простий одяг _____,

проста людина _____.

Б) Низькі ціни _____,

низький вчинок _____,

низький уклін _____.

Пряме повідомлення _____,

прямий податок _____,

прямий характер _____.

пряма мова _____,

прямий кут _____.

В) Доберіть антоніми до слів:

горілиць
егоїзм
серйозно
разом
таємний
хвалити
аналіз

авангард
апогей
асиміляція
стверджувати
доводити
нівелювати

3. Поясніть значення паронімів:

А)

Адрес - адреса - адресат - адресант -
дипломат - дипломант - дипломник
ліцензіар - ліцензіат -
жират— жирант -
афект— ефект -
особовий - особистий -
еміграція — імміграція — міграція -
ділянка - дільниця -
приводити — призводити -

Б) Утворіть словосполучення:

Економічний, економний.

_____.

Писемний, письменний, письмовий.

Заказати, приказувати, розказувати, наказати, наказувати.

4. Поясніть значення фразеологічних одиниць. Обґрунтуйте доцільність їхнього використання у професійному мовленні. Наведіть приклади.

А. Біла ворона;
відкрити Америку;
вовк в овечій шкурі;
геростатова слава;
дух часу;
езопівська мова;

книга за 7 печатями;
кривити душею;
лебедина пісня;
лікарю, вилікуйся сам;
пуп землі;
умивати руки;
через пень-колоду;

бойове хрещення;
взяти бика за роги;
дамоклів меч,
до глибини душі;
з одного маху;
закрити очі;
звернути на свою стежку;
злізти зі свого коника;
кишеня не сходиться;
на вербі груші;
немов чавуном налитий;
не витримати критики;

не на тій козі під'їжджати;
не по зубах;
обходити стороною;
один в ліс, один по дрова;
очі розбігаються;
підкласти свиню;
піднімати, що легко лежить;
рука не піднімається;
хай йому абищо;
щуку кинути в річку;
як камінь під гору кидати;
як обух по голові.

Б. Як ви думаєте, чому з'являються неологізми? Назвіть декілька причин виникнення нижчевказаних мовних одиниць.

Гугліж (те ж, що й гуглювання, гуглення),
гуглоскопія (аналіз реальності за допомогою гугла),
гуглядь, гугланути (одноразове гуглення),
гуглань (телепень, який і гуглити не вміє),
загуглячити (гуглення зі сподіванням на дуже високі результати),
гугло (вульг. результат нагугленого),
гуглюк (той, хто не володіє культурою гуглення),
гуглі-гуглі (вигук задобрювання гугла),

гуглянка (забавка в інформаційну епоху, вакханалія гуглення),
 гуглодайний (слово чи вислів, який потенційно може дати високі результати гуглення),
 гуглило (те, за допомогою чого здійснюється гуглення);
 гугломовець (головомовець, який черпає інформацію з гугла);
 пігуглка (терапевтична порція гуглення для інформаційно залежних),
 гугляр (той, для кого гуглити — забавка),
 згуглитися (знецінитися через поширеність у результатах гугла;
 втомитися гуглити),
 гуглолог (гуглезнавець),
 лікар-гуглонолог (лікар, який лікує від гуглозалежності),
 гуглефікація (все оцифруванню для подальшого огуглення),
 гуглізми (типові помилки гугль-транслейту),
 гуглема (одиниця смислу, яку гуглять),
 гуглократія (влада гугла),
 гуглевидобуток (результат нагугленого, вимірюється в лінках),
 вгуглило,
 гуглекопи,
 гуглонавчений (про теоретика).

Завдяки літредакторці та поетці @Katrina Haddad-Rozkladaj ми тепер знаємо багато сповнених смислу гуглослів.

5. Прокоментуйте мовні помилки у виразах. Як називаються подані мовні одиниці?

А) Користь від використання засобів
дане явище повністю виявляється
у цьому творі автор відтворив
відшкодувати шкоду
забезпечити безпечний розвиток
для частинного розв'язку розв'язують систему рівнянь
власність власника вважається недоторканною
робити спробу виправдати
тривалість одного обороту оборотних коштів
неоподатковується податком
Б) Пам'ятний сувенір
передовий авангард
спільне співробітництво
цілком і повністю підтримуємо
інформаційне повідомлення

місяць вересень
моя власна думка
самовдосконалювати себе
інтелектуальний розумовий процес
підвести вгору погляд
відступити назад
на долонях рук
більша половина
самоаналізувати себе
о двадцятій годині вечора
В) Прейскурант цін
головний лейтмотив
адреса проживання
колега по роботі
експонат виставки
вільна вакансія
народний фольклор
народна демократія
дебютувати вперше
дублювати двічі
окремі епізодичні явища
дитячий лікар-педіатр
вкладати інвестиції

6. Назвати іменники, що відповідають поданим лексичним значенням. Які це групи слів? У чому складність їхнього використання у професійному мовленні? Пояснити вживання великої і малої літери.

1. Прізвище й одиниця виміру.
2. Жіноче ім'я і сорт винограду.
3. Назва курортного міста в Криму й назва хижої риби.
4. Назва планети і ґрунт.
5. Гора в міфології й образна назва вершини чогось.
5. Сторона світу й дорога, якою піднімаються вгору.

7. Доберіть українські відповідники:

Агент _____,
акція _____,

аргумент _____,
брокер _____,

гарантія _____,	координація _____,
дебати _____,	кредит _____,
дефект _____,	лімітувати _____,
дивіденди _____,	менеджер _____,
дилер _____,	плеоназм _____,
компонувати _____,	полеміка _____,
компроміс _____,	рантьє _____,
консенсус _____,	репродукувати _____,
консолідація _____,	фіксувати _____,
концерн _____,	цейтнот _____,
авторитет _____,	лаконічний _____,
аргумент _____,	нотаріус _____,
асиміляція _____,	омбудсмен _____,
дефект _____,	пріоритет _____,
дискредитація _____,	ратифікація _____,
домінувати _____,	симптом _____,
експеримент _____,	стимул _____,
ідентичний _____,	суверенітет _____,
інцидент _____,	тоталітаризм _____,
компенсація _____,	юрист _____.

8. Поясніть правопис слів іншомовного походження:

1. Комп'ютер, кон'юнктура, кювет, миш'як, кар'єра, прем'єр, бюджет, бюро, валюта, бар'єр, суб'єкт, Мін'юст, об'єкт, бюро, ф'ючерсні операції.
2. Ательє, рантьє, мільйон, мільярд, компаньйон, ілюзія, альянс.
3. Долар, анотація, бєсса, рецепіса, тонна, нетто, брутто, голландський, піца, інтермецо.
4. Еміграція—імміграція, бонна—бона, булла—була, мотто—мото, дурра—дура, білль—біль, новація—інновація,
5. Дилер, дивіденди, ультимат, депозит, фіксація, ануїтет, джинси, ажю, чипси, Аристотель, Цицерон, Чикаго, Сирія, Алжир, Крит.

9. Відредагуйте.

1. Багаточисленний, бувший, у двох словах, виключення, виписка з протоколу, відділ по міжнародним зв'язкам, відзив, внести в список, недивлячись на, заказний лист, заключати угоду, з своєї сторони ми..., кінцеве рішення, командировка, кризисна ситуація, любий.

2. Накладна плата, налог, на протязі тижня, нести втрати, на основі документа, грошовий перевод, перечислити, по документу, приймати міри, приймати участь, розглянути на Верховній Раді, розходувати кошти, слідуєчий, свідком являється особа, у значній мірі, згідно закону, у відповідності з діючим законодавством.

3. Міроприємство, бувший у користуванні, відклонити пропозицію, підняти питання, в остаточному рахунку, подходящий податок, профсоюзний білет, по цьому поводу, на заключення, на протязі, конкурентноспособний, заслуговує уваги.

4. Малочисленний, біля 2-х мільйонів, в області культури, болі в області почок, доля правди, доля у виробництві, дякуючи вашій допомозі, співпадати з, співставляти факти, у любий час, мало імуці громадяни, не дивлячись на, казначейство.

10. виправте помилки. Зредаговані речення запишіть.

1. Замісник головного бухгалтера Андрієнко А. А. вніс ряд пропозицій. _____

2. Прийнято заходи по оновленню машинного парку. _____

3. Партнери дійшли згоди, так як інтерес до нової справи був спільним. _____

4. Приймаючи участь у цьому важливому заході, він не сумнівався у його успіхові. _____

11. Побудуйте речення зі вставними словами і поясніть їхні стилістичні функції: *по-моєму, на жаль, безсумнівно, звичайно, зазвичай, на разі, нарешті.*

12. Поясніть значення професійних жаргонів, дібравши синоніми.

Липовий звіт

Заморозити рахунки

Тверді ціни

Збити в купу рахунки

Ліпити справу

Липовий баланс

Ліпити документ

Збити цифри

Зірватись

Врізати трійку

Туберкульозна трійка

Мати вікно між парами

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3-4

(4 год.)

НАУКОВИЙ СТИЛЬ: МОВА, ЖАНРИ, СИТУАЦІЇ

Де панує дух науки, там створюється

велике без особливих зусиль

М. І. Пирогов (1810 — 1881)

План

1. Становлення і розвиток наукового стилю української мови.
2. Мовні і жанрові особливості наукового стилю.
3. Особливості усного та писемного наукового мовлення.
Типові помилки у стилі викладу наукової роботи.

Теми рефератів і повідомлень

- Використання різностильових текстів на сайтах Інтернету, специфіка наукових україномовних інтернет-публікацій.
- Поняття тексту та гіпертексту, їхня структура, особливості та різновиди.
- Мовний етикет у сучасному українському інформаційному суспільстві. Мова «смайликів» у офіційно-діловому стилі. Відкритість чи невихованість.

Ключові терміни та поняття: термінографія, номенклатурні назви, професіоналізми, термінознавство, наукова стаття, план, анотація, рецензія, тези, конспект, реферат, есе, плагіат, наукова робота (курсова робота), монографія, мовні табу, тавтологія, багатослів'я, калькування.

Питання для обговорення

1. Які основні ознаки текстів наукового стилю? У якій послідовності викладається матеріал у науковій праці?
2. Які підстили наукового стилю вам відомі?
3. Які види наукових текстів ви знаєте?
4. Які мовні кліше (формули, шаблони, стереотипи) наукового стилю ви можете навести? Яка їхня функція?
5. Чи може автор наукового тексту прямо висловлювати своє ставлення до фактів, до інших дослідників? Які засоби пом'якшення і/або посилення оцінки в науковому тексті ви можете запропонувати?

6. Що означає «ми» в науковому тексті: це «множина скромності»? «авторське ми»? «колективна без/відповідальність»? Яку форму викладу — від «я» чи від «ми» — ви оберете для ІНДЗ? курсової роботи? майбутньої дисертації? монографії? Відповідь обґрунтуйте.

7. Назвіть спільні і відмінні риси анотації і відгуку, плану і тез, реферату й есе, статті і конспекту, курсової роботи і дисертації, монографії і автобіографії, заяви і плагіату.

8. Що таке конспект і тези? Чим вони відрізняються?

9. Що таке відгук, рецензія? Які їхні спільні та відмінні риси?

10. Що таке стаття? Назвіть різновиди статей.

11. Реферат як вид наукового тексту. Види рефератів.

12. Наукова (курсова, дипломна, магістерська) робота у вищій школі.

13. Правила оформлення бібліографії.

14. Що ви знаєте про загальні вимоги до мови наукової роботи?

15. Як досягається логічна послідовність у науковій роботі?

16. Які є мовні засоби реалізації точності, чіткості, лаконічності, і переконливості наукового викладу?

17. Розкажіть про граматичну форму і синтаксичні особливості наукового викладу.

18. Що ви знаєте про традиції наукового викладу в українській мові.

19. Обґрунтуйте актуальність наведеного твердження англійського філософа, соціолога, культуролога Герберта Спенсера: «Основна мета навчання — це не стільки самі знання, скільки дії на засадах здобутих знань».

МОВНИЙ ТРЕНІНГ

1. Проаналізуйте лексичний склад наукового тексту і поясніть його відмінність від усної розповіді на цю ж тему. Визначте підстиль.

Що пов'язує тризуб із соколом

Державний герб України — один із чотирьох її офіційних символів поряд з Державним прапором, Державним гімном і Конституцією. 20 років тому, 19 лютого 1992 року, Верховна

Рада затвердила тризуб — геральдичний знак руських князів — як Державний герб України. Але чому саме цей символ став гербом нашої держави? Що він означає і звідки прийшов до нас?

З найдавніших часів тризуб шанується як магічний знак, свого роду оберіг. Відомий серед народів Сходу і Середземномор'я з найдавніших часів, цей символ з'явився на українських землях приблизно у II столітті, тобто ще у дохристиянські часи. Це зображення археологи зустрічали у багатьох пам'ятках культури, датованих першими століттями нашої ери.

Як державний символ тризуб почав використовуватись ще у далекі часи Київської Русі. Тоді він був родовим знаком Рюриковичів. Його зображення археологи знаходять на монетах, печатках, посуді, цеглі, настінних розписах. Посли київського князя Ігоря (912—945 рр.) при укладанні договору з візантійцями мали свої печатки з тризубами. Київський князь Володимир Святославич (980—1015 рр.) карбував тризуб на монетах, де з одного боку зображувався портрет володаря, а з другого — тризуб.

Але й сьогодні ніхто з упевненістю не може стверджувати, що саме означає тризуб і чому саме цей язичницький знак Володимир Великий — хреститель Русі наказав зображувати на своїх монетах. У наш час є близько 30 теорій, які розглядають походження тризуба і намагаються пояснити його значення. Приміром, у шкільних підручниках написано, що це зашифроване слово «воля». І справді, якщо придивитись до сучасного герба, то можна прочитати саме це слово. В літературі можна зустріти й інші пояснення цього знака: символ триєдиного світу; трьох природних стихій — повітря, води й землі; жінка, що підняла руки до неба з молитвою; якір, що був символом надії на порятунок ще у Стародавній Греції та інші.

Жодна з версій наразі не отримала точного підтвердження. Тож у цій розповіді ознайомимо читачів з однією з найромантичніших теорій походження цього державного символу. Згідно з нею символ української державності — це не що інше, як стилізоване зображення падаючого за здобиччю сокола.

Сьогодні важко встановити, коли людина почала використовувати птахів на полюванні. Перші зображення соколів прийшли до нас з Єгипту часів фараонів, де цей птах

був втіленням бога Гора. Сокіл був символом неба і тому вважався божественним настільки, що за вбивство птиці винний платив життям. Батьківщиною соколиного полювання вважають Індію, звідки воно поширилося до інших країн. У давній Русі соколине полювання було однією з улюблених розваг князів, бояр і царів. Але чому ж збирачі стародавньої Русі, Рюриковичі, обрали своїм символом сокола, звідки він прийшов у «Слово о полку Ігоревім» і відбився на старовинних монетах?

Виникають підозри, що сокіл був священним птахом якогось старовинного роду, з якого і походить сім'я Рюриковичів. Літописи свідчать, що центр соколиного полювання у східних слов'ян був у Києві. Скажімо, на Подолі вже у ХІ ст. існував соколиний двір. На розписах Софійського собору князь Володимир зображений з птахом, що сидить у нього на руці. Спеціалісти вважають, що на цій стародавній фресці зображений сокіл-сапсан. На українських землях на соколиному полюванні традиційно використовують великі види соколів — сапсана, балабана і кречета. Звідси й пішло твердження, що сокіл став символом Київської Русі і навіть був стилізовано зображений на гербі.

І чому саме сокіл, дрібний і непоказний птах, а не орел чи яструб? Найбільші соколи розміром з голуба, у них коротка шия, що не дуже красиво з точки зору людей.

Річ у тому, що полювання за допомогою хижих птахів не дає багато здобичі, тому в Європі в усі часи його використовували переважно для розваги. А полювання з соколом більш видовищне, ніж з яструбом. Особливістю соколиного полювання є те, що всі великі породи соколів належать до птахів високого польоту. Вони полюють «з кола», тобто кружляють високо над мисливцем, чекаючи, коли той злякає здобич і примусить її піднятися в повітря. Сокіл одразу помічає здобич і, склавши крила, пікірує на неї, розвиваючи при цьому швидкість до 200 кілометрів на годину. Своєю жертву соколи вбивають кігтями й ударом усього тіла, який часто навіть перебиває качину шию. Соколи полюють не лише на птахів, а й на зайців.

У Середньовіччя за добре навченого сокола монгольські хани віддавали двох арабських скакунів, а у період кріпацтва відомі випадки, коли за сокола віддавали по 16 кріпосних.

I.	Статтю присвячено...	1.	...спеціалісти в галузі права, науковці й практики.
II.	Автор статті ґрунтовно доводить, що...	2.	...актуальній проблемі — конституційним гарантіям прав і свобод людини в Україні.
III.	У заключній частині статті зазначається, що...	3.	...юридичні гарантії (загальноправові та конституційні) — систему взаємопов'язаних форм і засобів, яка забезпечує належне визнання, захист і реалізацію певних прав та відповідних їм обов'язків.
IV.	На початку статті автор усебічно характеризує ...	4.	...в Україні залишається проблематичною реалізація ряду прав, передбачених Конституцією, і це пов'язане головним чином з економічною й політичною кризою.
V.	Адресат статті — ...	5.	... конституційні права та свободи гарантуються і не можуть бути скасовані.

4. Запишіть слова, дотримуючись орфографічних норм СУЛМ:

Ном...нклаура, ...рендний, ро...порядження, пр...рогатива, ...творювати, ад...кватний, сп...цифічний, мен...джер, бізн...с/мен, підприємниц...кий, дво(х)/тиж...вий, ц...вілізація, експ...р...ментально, об...єднання, проіз...ний, кар...єра, дос...є, міль...он, народногосподарський, навчально-виховний, матеріально-технічний, бу...галтерс...кий, фактор...нг, ліз...нг, задов...льнити, пр...пущення, пріоритет, есперимент, д...рективний, забе...печення, кон...нктура, ад...птація, зворотний, зовнішн...й, запланован...ий, проф...сійний, згуртован...ість, автор...тарність, суспіл...но корис...ний, суспіл...но (не)безпечний, соціал...но ввідповідальний.

5. Що таке «метатекстові оператори»? Яка їхня роль у науковому тексті? Встановіть відповідність:

Ви хочете:	Ви використовуєте такі мовні звороти (кліше)
-------------------	---

1. вказати на час, послідовність	А. особливо важливо вказати тут на те, що; розглянемо тепер приклад...; перейдімо (перейдемо) до питання...; навіть, лише, тільки; аж ніяк не
2. висловити оцінку (впевненість або сумнів)	Б. очевидно; очевидно, що; самоочевидно; зрозуміло; зрозуміла (ясна) річ;напевно, напевно, напевне; без сумніву; без сумнівів;безперечно; безсумнівно;безумовно; не викликає сумнівів той факт, що; не потребує доведення... ; цього цілком досить, щоб довести; звичайно; можливо; мабуть
3. поєднати частини інформації	В. наприклад; так, наприклад; зокрема; а саме; тільки; навіть; адже; точніше кажучи; іншими словами; словом; причому; крім того; ось це; справа (річ) от (ось) у чому; це значить; саме; тобто; йдеться про те, що;
4. узагальнити, зробити висновок	Г. отже; словом; зрештою; що й треба було довести; можна зробити висновок про . у результаті можна прийти до висновку про те, що ... ; на закінчення є підстави стверджувати (твердити), що .. сутність викладеного дає підстави твердити про ... ; на основі цього ми переконуємося в тому, що ...; узагальнюючи сказане; зі сказаного виходить, що ...; ці дані свідчать про те, що ...
5. наголосити на чомусь, привернути увагу читача до важливих моментів	Д. по-перше; по-друге; з одного боку; з другого боку
6. розчленувати інформацію	Е. тепер; тоді; потім; перш ніж (перед тим, як) доводити теорему; спочатку; спершу; раніше вже йшлося про ...; насамперед; передусім; почнемо з того, що; перейдемо до питання; перш за все; в першу чергу; щойно; знову; ще раз;

	потім; пізніше; на закінчення; на завершення.
7. відобразити зіставлення й протиставлення частин інформації; показати причину (умову) і наслідок	Ж. і; а; але; проте; однак; і все-таки; і все ж таки; з іншого боку; навпаки; не тільки (не лише), а й; таким чином; тоді як; на противагу цьому; між тим; інакше; інша справа (річ), що; це інша справа; бачимо, проте, що; тому; тим самим; отже; внаслідок цього; в такому разі (випадку).
8. пояснити, уточнити, виділити щось	З. і; також; при цьому; при тому; до речі; крім того; більше того; разом з тим; між іншим; цікаво відзначити, що; інакше кажучи; словом; одним словом; як уже було зазначено; як зазначалося раніше; як було показано; як було доведено; згідно з цим; відповідно до цього.

6. З'ясуйте, до яких стилів належать подані тексти. Назвіть стилістичні риси кожного тексту. Чи знаєте ви, хто їхній автор?

6.1. Валюта конвертована — національна грошова одиниця, що має здатність вільно (шляхом купівлі-продажу) обмінюватись на іноземні валюти, виконувати функції світових грошей. Конвертованість національної валюти забезпечується наявністю певної частини конкурентоспроможної продукції на світовому ринку, насиченістю товарною масою внутрішнього ринку, наявністю певного запасу вільно конвертованих валют, золота та іншими чинниками. Розрізняють дві основні форми конвертованості валюти: 1) вільно, або повністю, конвертована; 2) частково, або обмежено, конвертована.

6.2. Я, нижче підписаний Альфред Бернхард Нобель, обдумавши й вирішивши, оголошую мій заповіт щодо майна, нажитого мною до моменту смерті. Все майно, що залишилося після мене й яке можна реалізувати, розподілити в такий спосіб: мій капітал духівники повинні перевести в цінні папери, створивши фонд, відсотки з якого будуть видаватися у вигляді премії тим, хто протягом попереднього року приніс найбільшу користь людству. Вказані відсотки слід розділити на п'ять рівних частин, які призначаються: перша частина тому, хто зробив найважливіше відкриття або винахід в галузі фізики,

друга — тому, хто зробив крупне відкриття або вдосконалення в галузі хімії, третя — тому, хто домогся видатних успіхів у галузі фізіології або медицини, четверта — творцю найзначнішого літературного твору, що відображає людські ідеали, п'ята — тому, хто сприяв з'єднанню народів, ліквідації рабства, зниженню чисельності існуючих армій, а також мирній домовленості...

6.3. Спробуймо уявити собі, як виглядала б російська культура і наука без своїх українських гілок, тобто без внеску українців (у літературі: Богданович, Гнідич, Наріжний, Капніст, Гоголь, Данилевський, Мордовцев, Мачтет, Короленко та багато-багато інших; у живопису: Левицький, Боровиковський, Трутовський, Куїнджі, Рєпін — так, так, Рєпін завжди підкреслював своє українське походження і свої українські симпатії — та багато-багато інших; у музиці: Бортнянський, Березовський, Стравинський; у різних галузях науки: Остроградський, Ушинський, Миклухо-Маклай, Гамалія, Лобачевський, М. Ковалевський, Овсянико-Куликовський, Вернадський та багато-багато інших, аж до наших днів). Немалий внесок зробили українці і в польську науку та культуру. Це слід би знати — не задля національної гордині, а для подолання власного комплексу неповноцінності та чужого нехтування. (Інша річ — чим це оберталося для самої української культури. Якось Драгоманов на питання про те, чому українська інтелігенція виглядає такою слабосилою, відповів: а як би виглядала французька інтелігенція, коли б третина її вважала себе німцями, третина англійцями і третина — італійцями?)

6.4. Перекинутий місячний серп яснів на небі. Бліде опівнічне сяйво, як прозоре покривало, стелилося легенько й курилося по землі. Ліси, луки, небо, долини — все, здавалося, немов спало з розплющеними очима. Вітер хоч би раз пурхнув де-небудь. У нічній прохолоді вчувалося щось вогке й тепле. Тіні від дерев та кущів, немов комети, гострими клинами лягали на спадисту рівнину. Отака була ніч, коли філософ Хома Брут мчав із дивним вершником на спині.

6.5. Боже великий, Боже отців наших!

Дай нашому народові якнайбільше добрих, святих християнських родин.

Дай нам таких батьків, які голосно й відверто признавалися б до божественної Твоєї Євангелії і до Твоєї служби.

Дай нам батьків, які для своїх дітей були б прикладом християнського життя, правдивими опікунами та добрими провідниками в житті.

Дай нам таких матерів, що вміли б добре, по-християнськи виховувати своїх дітей, а для своїх чоловіків були б поміччю, потіхою та доброю радою.

Дай нам таких дітей, які були б потіхою та славою батьків і красою свого народу.

Благослови, всемогутній Боже, український нарід.

Даруй йому ласку вірно Тобі служити і доступити колись вічної нагороди в небі, бо Тобі, Боже, у Святій Тройці єдиний, Отче, Сину і Духу Святий, належить вся слава, честь і поклон на віки вічні. Амінь.

6.6.

— Ти спав?

— Спав.

— Добре?

— Як би меду напився...

— Розповивайся від сну. День робиться...

— Так тихо, як би вже всі вибиті були...

6.7. Сину! Напиши, чи то цікаво Тобі і чи зрозуміло я пишу і чи мій коментар витримує твою критику... Пишучи, про стилістику не дбай, а намагайся висловлюватися точно — то є найкраща стилістика... Це від слова *stilos, stilo* (ручка по-франц.) — це вміння висловлюватися по-своєму і «письменно», «освічено», тобто, спочатку вчать «освічено» (це поганий стиль), а потім — по-своєму, от як розмовляють неосвічені люди: містко, влучно, гарно, скупю. Це саме скажу парадоксом: спочатку розламують старовинну стіну (мур), бо її клали нефахові муляри, потім складають по науці — виходить погано; нарешті перекладають ще раз, як і було складено спочатку. Зрозумів? Бо неосвічений муляр працював, як природа — вільно, легко, граючись, а не тужачись — і виходило прегарно.

6.8. Тенденції на ринку кадрів:

«2012 розпочався очікуванням нової хвилі економічних потрясінь та кризи. Більшість компаній у результаті взяло курс «на утримання».

«У зв'язку з цим 2012 уже розпочали називати «роком універсалів». Роботодавці у відборі персоналу віддають перевагу універсальним кандидатам, котрі можуть виконувати функції відразу 2-3 простіших менеджерів (при цьому, хай за добру, але все ж одну заробітну плату).

«Стабільним попитом на ринку праці продовжують користуватися збутовики (продавці, торгові агенти). Одним із найбільш перспективних, ростучих, конкурентноспроможних залишається аграрний сектор. Відповідно, відстежуємо потребу в спеціалістах-аграріях. І далі на вагу золота кваліфіковані айтішники: програмісти, web-розробники, дизайнери.

«Стосовно трудівників: продовжуємо відстежувати пониження вартості робітничої праці. Робітники, отримуючи мізерні зарплати, трудяться неефективно; продуктивність робочої сили українських компаній в рази нижча, аніж на аналогічних позиціях у Європі. Разом з тим, трудяги тримаються за свої робочі місця, керуючись приказкою: «не до жиру, аби живу».

«А от українські топ-менеджери високого класу у зв'язку з усім переліченим вище, власне, повернули голову до закордону. Усе частіше вони переїжджають працювати за контрактом навіть до сусідніх Польщі, Чехії, Грузії, Казахстану.

«Разом з тим, бути абсолютно об'єктивним у аналізі оплати праці українських фахівців — неможливо. Питання зарплат залишається «прихованою, кулуарною темою». За статистикою, на українських спеціалізованих work-сайтах тільки 20% роботодавців публікують свої пропозиції по зарплаті. У Великобританії, приміром, цей показник складає 90%.

«Якщо говорити про інвестиції в розвиток та навчання персоналу: ця стаття витрат теж зазнає перебудови. Підприємства оптимізують витрати на навчання за допомогою використання альтернативних форм (приміром, дистанційне навчання); а також надаючи перевагу вузькому, селективному навчанню «під конкретну задачу». Поруч з тим, найбільш просунуті компанії навпаки розглядають ідеї створення власних Корпоративних університетів (щоправда, слідує мудрості сьогодення — будують їх як самостійні, самоокупні бізнес-одиниці).

Все залишається дуже двоjakим. Продовжує рости розрив між «ключовими» та «баластом». Продовжує рости розрив між багатими та бідними професіоналами; між багатими та бідними непрофесіоналами.

6.9. Видавничому дому «Києво-Могилянська академія» у відділ реалізації та маркетингу на постійну роботу потрібен менеджер з продажу книг власного виробництва. Функціональні обов'язки: пошук нових клієнтів;—формування та підтримка бази даних потенційних клієнтів; підготовка пропозицій та презентацій; проведення зустрічей з клієнтами; ведення документації по замовленнях; участь у виставках. Вимоги до кандидата: Чоловік від 18 років. Досвід роботи – бажаний. ПК — упевнений користувач. Особисті якості: комунікабельність, мобільність, відповідальність, орієнтація на результат. Оплата: оклад + %. Можливість фінансового росту. Контактна інформація: Контрактова пл., 4, 2-й корпус НаУКМА, 4-й під'їзд. Тел./факс: 417-59-56. E-mail: rhouse@ukma.kiev.ua

7. Як ви розумієте нежчевказані цитати? Як ви думаєте, варто науковцю дотримуватися таких порад?

Складних наук не буває, буває лише складне пояснення, тобто важкозасвоюване.

Олександр Іванович Герцен (1812 — 1870)

Проста справа потрапити ногою в прокладений слід; значно складніше, однак і почесніше, прокладати шлях самостійно.

Якуб Колас (Костянтин Михайлович Міцкевич) (1882 — 1956)

Не завжди кажи те, що знаєш, але завжди знай те, що кажеш.

Маттіас Клаудіус (1740 — 1815)

Частіше ти зважуй, що й кому ти кажеш про будь-кого.

Горацій (Квінт Горацій Флакк) (65 — 8 до н. е.)

8. Прочитайте. Перекладіть поради видатних науковців Івана Петровича Павлова та Дмитра Івановича Менделєєва. Підкресліть головні тези. Напишіть план.

I. Что бы я хотел пожелать молодежи, посвятившей себя науке?

Прежде всего — последовательности. Об этом важнейшем условии плодотворной научной работы я никогда не смогу говорить без волнения. Последовательность, последовательность и последовательность. С самого начала своей работы приучите себя к строгой последовательности в накоплении знаний. Изучите азы науки, прежде чем пытаться взойти на ее вершины. Никогда не беритесь за последующее, не усвоив предыдущего. Никогда не пытайтесь прикрыть недостатки своих знаний хотя бы и самыми смелыми догадками и гипотезами. Как бы ни тешил ваш взор своими переливами этот мыльный пузырь, — он неизбежно лопнет, и ничего, кроме конфуза, у вас не останется. Приучите себя к сдержанности и терпению. Научитесь делать черную работу в науке. Изучайте, сопоставляйте, накапливайте факты.

Как ни совершенно крыло птицы, оно никогда не смогло бы поднять ее ввысь, не опираясь на воздух. Факты — это воздух ученого. Без них вы никогда не сможете взлететь. Без них ваши «теории» — пустые потуги.

Но, изучая, экспериментируя, наблюдая, старайтесь не оставаться у поверхности фактов. Не превращайтесь в архивариусов фактов. Пытайтесь проникнуть в тайну их возникновения. Настойчиво ищите законы, ими управляющие.

Второе — это скромность. Никогда не думайте, что вы уже все знаете. И как бы высоко ни оценивали вас, всегда имейте мужество сказать себе: я невежда. Не давайте гордыне овладеть вами. Из-за нее вы будете упорствовать там, где нужно согласиться, из-за нее вы откажетесь от полезного совета и дружеской помощи, из-за нее вы утратите меру объективности.

Третье — это страсть. Помните, что наука требует от человека всей его жизни. И если у вас было бы две жизни, то и их бы не хватило вам. Большого напряжения и великой страсти требует наука от человека. Будьте страстны в вашей работе и в ваших исканиях!

(по И. Павлову)

II. • Количество накопленных знаний переходит в новое качество, когда быстро и без проблем начинаешь проникать в суть незнакомой ранее темы.

- Цели жизни открываются каждому еще в юности. Их нельзя предавать!
- Не стоит тревожиться: лучшее никогда не уйдет от нас!
- Нужно верить в собственную уникальность — тогда в нее поверят другие и будут помогать.
- Не стоит стесняться, если ваша грамотная речь не льется максимально гладко: своеобразный язык — одно из свойств уникальной личности.
- Чтобы самая заумная ваша идея не пропала, она должна приносить практическую пользу, только так она становится материальной.

(по Д.Менделееву)

9. Ознайомтеся з алгоритмічним приписом до підготовки та написання наукової статті. Напишіть наукову статтю на довільну тему, послуговуючись нижчевказаними правилами і мета текстовими операторами.

Алгоритмічний припис до підготовки та написання наукової статті

1. Сформулюйте, ретельно обдумавши, основну мету статті.
2. Визначте цілі-сателіти (від. лат. *satelles* — супутник, служник, спільність).
3. Чітко сформулюйте та усвідомте завдання статті.
4. Визначте основну проблему (тему) її.
5. Установіть коло підтем за ступенем важливості.
6. Сформулюйте робочу назву статті за її основною темою (проблемою).

Пам'ятайте! Заголовок статті може називати тему в узагальненому вигляді (а через двокрапку — частину теми, її аспекти, підтеми) та рему.

7. Складіть і запишіть деталізований план статті.
8. Сформулюйте і запишіть основні тези (як відповіді на пункти питального плану статті).
9. Продумайте вступну частину статті як обґрунтований виклад актуальності теми (проблеми) дослідження та визначення об'єкта, предмета, методів дослідження і джерельної бази.

10. Викладіть стисло й адекватно історію вивчення проблеми в науковій вітчизняній та зарубіжній літературі, проаналізувавши та скласифікувавши ці джерела за ознаками спільних і відмінних поглядів науковців на розв'язання цієї проблеми.

11. Складіть і запишіть текст статті, спираючись на головні принципи: від відомого — до невідомого, від простого — до складного.

12. Перевірте точність і правильність оформлення цитатій — буквальних витягів з відповідних наукових джерел.

13. Оформіть бібліографічний апарат статті.

14. Здійсніть самоконтроль виконаної роботи на всіх її рівнях.

10. Скоригуйте неправильно вжиті слова у наукових текстах.

Неправильно	Так правильно
Аналогічний попередньому В силу обставин	
Ведуча організація Вищий учбовий заклад Завдавати біль Задавати питання Зазнати поразку Запобігати помилок Запобігти падіння Засвідчує про високий рівень Заслуговувати уваги Зрадити принципам З цієї причини На зворотній стороні Навчати правилам Об'єм знань Область науки Піднімати проблему По мірі того як Представляє спробу Привести приклад Прийти до висновку Прикласти зусилля У першу чергу	

Мовні ресурси в Інтернеті:

- Лінгвістичний портал // <http://www.mova.info/>

- Словники // <http://www.mova.info/links.aspx?l1=184>
- Блог «Українська мова» // <https://twitter.com/#!/ukrayinskamova>

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5

УКРАЇНСЬКА ТЕРМІНОЛОГІЯ У ПРОФЕСІЙНОМУ СПІЛКУВАНІ

ПЛАН

1. Поняття про термін. Ознаки терміна. Термінологія як система.
2. Основні риси слів-термінів. Термінотворення.
3. Історія українського термінотворення.
4. Термінологічні словники.
5. Стандарти: створення та призначення.

Теми рефератів і повідомлень

- Українська науково-технічна термінологія: історія і сьогодення.
- З історії формування української військової термінології.
- Загальнонаукова, міжгалузева і вузькоспеціальна термінологія. Термінологія обраного фаху.
- Нормування, кодифікація і стандартизація термінів. Українські електронні термінологічні словники.
- Низька термінологічна культура як негативна риса наукових робіт студентів.

Питання для самоперевірки

1. Дайте визначення терміна.
2. Окресліть основні ознаки слів-термінів.
3. З'ясуйте поняття про детермінологізацію.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

I. Випишіть у словник значення термінів і понять:

термінографія, номенклатурні назви, професіоналізми, термінознавство, детермінологізація.

II. Індивідуальне науково-дослідне завдання:

1. Виписати з різних лексикографічних джерел (словників, довідників, енциклопедій) *10 термінів*, що використовуються у сфері галузі, яку ви обрали.

2. Подати до кожного терміна *дефініцію* (тлумачення, визначення).
3. Виписати з фахової (наукової) літератури 2-3 речення до кожного терміна, зробивши покликання на джерело і зазначивши вихідні дані опрацьована джерела в прикінцевому списку.
4. Подати можливі *синоніми* (власне українські чи іншомовні), *антоніми*, *омоніми* чи *пароніми* до терміна.
5. З обраної для читання художньої книги виписати *уривки*, де вживаються терміни, номенклатурні назви, професіоналізми, пояснити їхнє значення та роль у тексті.
6. Оформити *список використаної літератури*, оформлений згідно із сучасними бібліографічними вимогами.

Довідка:

ТЕРМІНОЛОГІЯ УКРАЇНСЬКОГО ФАХОВОГО МОВЛЕННЯ

Літературна мова, крім загальноповсякденної частини, має численні підмови, які задовільняють потреби спілкування людей в найрізноманітніших сферах. Однією з таких підмов є *наукова мова* (інші назви — *мова науки й техніки*, *фахова мова*), найголовнішу частину якої становить *термінологія*.

Наукова термінологія — вище породження людської думки, національної за своїми витокami і формою, міжнародної за поширенням. Професійне спілкування в будь-якій галузі неможливе без термінології. Термінологія виконує основні функції — позначає наукові поняття і задовільняє потреби спілкування фахівців. Це можливо в тому випадку, якщо термінологія загальноприйнята, унормована, відповідає вимогам до термінів.

Кодифікація термінів — це систематизація термінів у словниках, довідниках, що орієнтують мовців на правильне їх використання.

ІНДЗ з «Української мови» для студентів усіх напрямів підготовки стосується проблеми фахової термінології та її кодифікації в сучасних лексикографічних джерелах.

МОВНИЙ ТРЕНІНГ

1. Прочитайте текст і визначте, які терміни переважають у ньому.

Усне мовлення має багатогранну структурну і комунікативну специфіку. Існують різні види усного мовлення з огляду на літературну внормованість. Сьогодні велика кількість носіїв української мови володіє мовленням «високої» літературної внормованості; це люди, у яких унормована артикуляційна база, відчутна «українськість» у вживанні лексики, синтаксичних конструкцій, у мелодиці. Можна виділити усне літературне мовлення «середньої» внормованості. Нашою реальністю є мовлення із елементами суржику (получив квартиру, сємдесят гривєнь). В усній формі функціонують діалекти, жаргони сленги.

Можемо виділити різновиди усного мовлення, беручи до уваги сферу його функціонування: літературне усне мовлення вживаємо у побуті, на виробництві, в освіті, науці, у сфері державного життя, ЗМІ, у церкві, хоч в окремих сферах воно утверджується ще не без певних труднощів. Отже, можна говорити про усне літературне мовлення: побутове і публічне. У наше життя ввійшла особлива форма усного мовлення — радіомовлення та телемовлення, яке вже в умовах державності української мови проходить своє становлення. Специфіка ефірного мовлення, вироблення основ його техніки стали сьогодні важливою науковою проблемою.

Усне літературне мовлення свою специфіку виявляє в мовленні людей різних професій, різного віку, має свої особливості в різних регіонах тощо (*О.Сербенська*).

2. Запишіть по 5 слів-термінів, які би стосувалися сфер

комп'ютерних технологій
машинобудування
радіосистем
спорту
права
дипломатії
біології

механіки
музики
політології

3. З поданих текстів випишіть терміни. До якої терміносистеми вони належать?

А. Для виконання певного завдання комп'ютер треба забезпечити інструкцією, яка описує послідовність його дій, спрямованих на одержання бажаного результату. Таку визначену послідовність правил розв'язання завдання в математиці називають алгоритмом. Поняття це виникло ще задовго до створення комп'ютера. Комп'ютер без алгоритму не здатен виконувати будь-яке завдання, оскільки не має людського інтелекту з його здатністю до прийняття рішень. «Енциклопедія кібернетики» подає таку дефініцію алгоритму: «Алгоритм — точно визначене правило дій, для якого задано вказівку, як і в якій послідовності це правило слід застосувати до вихідних даних завдання, щоб одержати його розв'язання». Для представлення машинних алгоритмів послуговувалися спеціальними машинними мовами (Сі++, Паскаль ін.), які зменшують кількість приписів комп'ютеру, як виконати той чи інший крок алгоритму (*Є.Карпіловська*).

Б. Кожна конкретна наука використовує свою методологію і спеціальні методи. Методологія — це система принципів і засобів організації та побудови теоретичної і практичної діяльності. Метод — це сукупність прийомів та організацій практичного і теоретичного засвоєння дійсності. Соціальні функції науки змінювалися й розвивалися протягом історії людства. У різні епохи ці функції були представлені по-різному, наприклад, у середньовіччі культурно-світоглядні проблеми в суспільстві обговорювалися у теології. Сьогодні

дослідження і методи науки широко використовуються у розробці програм соціального і економічного розвитку. Щоб описати феномени, наука виробляє свою спеціальну мову, тому вироблення чіткої термінології — неодмінна вимога наукової термінології (З підручника).

4. Поясніть значення таких термінів (за необхідності використовуйте словник іншомовних слів або словник фахових термінів):

А. Тезаурус,

ідіома,

кліше,

кодифікація,

білінгвізм,

алібі,

апатриди,

арбітраж,

делікт,

де-факто,

дефолт,

де-юре,

диспозиція,

доктрина,

ідентифікація,

імперативність,

імпічмент,

синхронія,

дифтонг,

валентність,

асиміляція,

ономастика,

інаугурація,

казус,

кворум,

квота,

олігарх,

плебісцит,

презумпція,

преюдиція,

санкція,

юрисдикція,

юрисконсульт,

юстиція.

Б. Власник — володілець

строк — термін

орендар — орендатор — орендодавець

припинити — зупинити — призупинити

жилий — житловий

адресат — адресант

питання — запитання

В. Встановіть семантику слів іншомовного походження:

акциз,
аудит,
аудієнція,

глобалізація,
лобіювання,
референдум.

5. Прочитайте. Випишіть і проаналізуйте слова-терміни. У якому тексті їх більше? Чому?

А.

Як ми можемо допомогти розвивати україномовний інтернет?

Сайт «Життя» (Українська правда) 02.12.2010 р. повідомив, що за динамікою зростання відвіданих сторінок Вікіпедія українською мовою – на третьому-четвертому місці у світі. Тоді ж повідомлялося, що за інформацією статистичного сервера Фонду Вікімедіа у листопаді 2010 в Українській Вікіпедії був поставлений новий рекорд: за місяць переглянуто 29,1 мільйони сторінок, що становить 0,21% від переглядів сторінок Вікіпедії усіма мовами і забезпечує їй 24-е місце у світі.

Українська Вікіпедія вийшла на перше місце в світі серед 50 найбільших мовних розділів Вікіпедій і за динамікою зростання числа відвідувань (+64% у листопаді 2010 у порівнянні з листопадом 2009).

Зростання інтересу до Українського розділу Вікіпедії спонукає зростання кількості осіб, які її редагують, а це веде до збільшення числа статей та зростання їх якості.

Серед 50 найбільших Вікіпедій за минулі 12 місяців найбільш динамічно зростав інтерес до Вікіпедій українською мовою (+64%), російською (+55%), індонезійською (+39%), арабською (+37%), каталонською (+36%) та іспанською (+33%).

За даними статистичного сервера Вікімедіа в лютому 2011 року середньодобове відвідування української Вікіпедії перевищило 1 мільйон чоловік. За повідомленням сервера, за швидкістю зростання популярності українська Вікіпедія (uk.wikipedia.org) в лютому поточного року була на третій сходинці після корейської (ko.wikipedia.org) та російської (ru.wikipedia.org).

На сьогоднішній день українська Вікіпедія має 266485 статей та 95693 користувачів. У лютому 2011 року українська Вікіпедія обігнала фінську за кількістю статей і вийшла на 15-місце в світі.

Як ми можемо допомогти розвивати україномовний інтернет?

Перш за все, підтримуймо своє! Навіть якщо ми не активні користувачі і не маємо власних блогів, або не створюємо статті на Вікіпедії, все одно ми можемо допомогти розвитку україномовного інтернету. Для цього дотримуймося декількох правил:

- 1) спілкуймося в соціальних мережах тільки рідною мовою;
- 2) створюймо україномовні запити в Інтернеті;
- 3) будьмо українцем не тільки вдома, а й на вулиці і в мережі.

Якщо ми, наприклад, будемо шукати в Гуглі українською мовою, то своїми діями збільшимо попит на певні запити. Буде більшим попит – зросте пропозиція, що призведе до покращення якості продукції (статей).

Дехто вважає, що українська мова і бізнес – речі несумісні. Можна сказати, що це залежить тільки від нас, від того, якою мовою ми будемо створювати запит на пошук. Наприклад, фірма виробляє відцентрові насоси. Для їх продажу через інтернет вона створила сайт і буде оптимізувати його зміст так, щоб бути першим в Гуглі з цільових запитів. Але запит «насосы центробежные» в Україні щомісяця в середньому шукає 2900 чоловік (та 40500 по всьому світу), а от «відцентрові насоси» – лише 210 по Україні (та 260 по всьому світу). Фірму цікавить лише одне – як продати як найбільше продукції, тому 99%, що сайт вона замовить російською. Якщо ж запитів «відцентрові насоси» в Україні буде більше, ніж «центробежные насосы», то сайт буде україномовним. І в тому, що в бізнесі переважають російськомовні сайти вині ми самі, бо часто шукаємо інформацію в Інтернеті чужими мовами. Нема попиту – нема пропозиції.

Останні дані говорять про те, що ситуація змінюється на краще.

(http://slovokalinove.blogspot.com/2011/03/blog-post_10.html)

Б. Нормативно-термінологічний підхід до україномовної локалізації програмного забезпечення

Щороку в Україні зростає роль комп'ютера, а разом з ним – програмного забезпечення. В Україні програмна продукція поширена переважно російською й англійською мовами. Однак аналіз українізованих текстових інтерфейсів цих програм у формі меню, команд, системних повідомлень, довідок свідчить, що більшість з них недосконалі в термінологічному плані, тобто містять порушення

термінологічних норм... на зразок *стискати дані – ущільнювати дані, видаляти – вилучати, жорсткий диск – твердий диск* тощо.

Однак ні про відносну, ні про абсолютну синонімію в термінології говорити не варто. ... Ми вважаємо за раціональне говорити саме про дублети термінів, а не терміни-синоніми. Під термінами-дублетами розуміють співвідносні з тим самим поняттям одиниці, лексичні значення яких повністю збігаються й не містять семантичних відмінностей.

Явище дублетності досить поширене в різних термінологіях (зокрема в комп'ютерній). Натомість одна з найважливіших нормативних вимог, що висувають термінові, говорить: одному поняттю має відповідати лише один термін (слово). Хитання в значенні неприпустимі, адже термін повинен мати строго фіксоване значення.

Саме на початковому етапі свого формування перебуває сьогодні українська комп'ютерна термінологія. Така ситуація зумовлює той факт, що в локалізованих українською мовою інтерфейсах часто трапляються різні терміни на позначення того самого поняття.

Для аналізу дублетів і відбору з-поміж них оптимального варіанта ми будемо застосовувати загальноприйняті критерії й норми, які висувають термінові, а саме: системність, однозначність, стилістична нейтральність тощо.

Стискати (стискувати) – стиснути. Грубою помилкою, на наш погляд, є вживання дієслів недоконаного виду *стискати* (стискувати) і доконаного *стиснути*, а також похідних від них віддієслівних іменників *стискання (стискування)* і *стиснення* для позначування програмної операції, що спрямована на перетворення, перекодування даних з метою зменшення їхнього розміру та обсягу. Ця операція дає змогу заощадити обсяг пам'яті комп'ютера чи портативного носія (диска, дискети, флешки). Саме цим варіантам віддають пріоритет перекладачі спеціальних програм (приміром, хибні віддієслівні терміни-іменники *стиснення, стиснення архіву*). Ці терміни виникли внаслідок буквального перекладу російськомовних тотожних термінів *сжимать, сжатие* (сжимать файлы, сжатие данных), які, своєю чергою, є неточним буквальним перекладом англійських ІТ-термінів *to compress (to compress files, data compression)*. Слід зазначити, що в результаті відомих соціолінгвістичних причин російська мова часто служить мовою-посередником між англійською й українською мовами в процесі термінотворення. Унаслідок чого хибні з погляду норми російськомовні терміни автоматично й неусвідомлено переносяться на україномовний ґрунт шляхом калькування чи

транслітерації. Англійське дієслово *to compress* дійсно в первісному значенні перекладається дієсловом стискати. Однак у процесі перекладу термінів слід виходити не зі слова, а безпосередньо з того термінологічного поняття, яке воно виражає.

Дієслово стискати (і деривати від нього) означає «давленням, тисненням зменшувати в об'ємі що-небудь», тобто мається на увазі фізичний процес, що передбачає застосування певної сили на об'єкт (стиснути в обіймах, стиснути руку). На фізичний характер позначуваного словом процесу вказує також те, що в значенні йдеться про зменшення *об'єму*, а не *обсягу*. Лексеми ж *обсяг* і *об'єм* мають відмінні значення: *об'єм* – «величина чого-небудь, вимірювана в кубічних одиницях» (*об'єм кімнати, об'єм пляшки*); *обсяг* – «розмір, величина чого-небудь; зміст чого-небудь з погляду його величини, кількісного вираження» (*обсяг сторінки, обсяг виконаної роботи*). Програма, перетворюючи, перекодовуючи дані, виконує над ними не фізичний, а алгоритмічний процес. Стосовно ж даних (інформації) можуть застосовуватися лише лексеми *розмір та обсяг*. Саме із цих міркувань варіант стискувати неприйнятний.

Дієслово *ущільнювати* («робити що-небудь щільнішим, тіснішим, густішим») може вживатися й щодо фізичного, і нефізичного (розумового) процесу (пор. у шкільній практиці: *ущільнювати* (не стискувати!) матеріал шкільної програми у зв'язку зі зменшенням кількості навчальних днів). Крім того, лексема *ущільнювати* має експліцитну (явну) внутрішню форму *щільний*, що найкраще характеризує позначуваний процес: програма алгоритмічно зменшує обсяг інформації, роблячи його щільнішим. Звичайно, і дієслово стискати має експліцитну для кожного носія української мови внутрішню форму *тиск*, однак, як ми зазначали, *тиск* стосується переважно фізичних процесів. У програмних інтерфейсах трапляються й суржикові варіанти аналізованого терміна. Наприклад, Неможливо побудувати *зжятий словник*. Правильно: Неможливо побудувати *ущільнений словник*.

Жорсткий диск – твердий диск. Інтерференційний вплив російської мови часто позначається на терміносистемах української мови. Показовим прикладом у цьому плані є функціонування хибного терміна *жорсткий диск* на позначення «пристрою, що використовує магнітний запис і служить для зберігання великого обсягу інформації». Термін *жорсткий диск* утворено методом калькування на основі аналогічного російськомовного терміна *жёсткий диск*. Обидві лексеми (*жёсткий* і *жорсткий*) є однокореневими в обох мовах, тобто мають спільну етимологію. Попри спільність походження, лексеми в

обох мовах поступово розійшлися за значенням. Як подають етимологічні словники обидва слова походять від старослов'янського жєстѣкъ, що мало значення «твердий». Російська лексема зберегла й первісне значення, і форму старослов'янїзму. Сучасне російське слово має таке значення: «твердий; негнучкий». Натомість в українській мові лексема зазнала – ймовірно, під впливом лексеми шорсткий – видозміни своєї форми, а разом з нею – і значення, а саме: жорсткий – «той, що має тверду, нерівну поверхню; шершавий; цупкий».

Позначуваний же термінологізованим словосполученням пристрій для магнітного записування й зберігання великого обсягу інформації насправді, як правило, має тверду, але гладку поверхню. Причому така його характеристика є стандартною, і до неї вдаються майже всі виробники накопичувачів: Western Digital, Samsung, Toshiba, Seagate тощо. Проаналізувавши вище семантику обох слів і враховуючи дійсну природу пристрою, видно, що використовувати означення жєсткий у російськомовному словосполученні правильно, оскільки ця лексема має значення «твердий, негнучкий». Натомість калькований українською мовою термін жорсткий диск є хибним через свій перший компонент.

Правильнішим, на нашу думку, від дублета жорсткий диск є тотожний термін *твердий диск*. По-перше, цей термін правильно орієнтуючий, оскільки називає справжню ознаку предмета, по-друге, він безпосередньо є калькою англійського (первісного) терміна hard disk (HD), а не хибною калькою російського терміна. Англійська лексема hard у перекладі означає «твердий; негнучкий». По-третє, означення твердий закріпилось у міжнародній практиці (пор., наприклад, ісп. disco duro, франц. disque dur, італ. disco rigido, рум. disc dur, болг. твърд диск, польс. dysk twardy тощо). По-четверте, в українській мові в термінологічних словосполученнях у тих випадках, де в російській мові стоїть компонент жєсткий, використовують, як правило, компонент твердий: наприклад, жєсткая вода – тверда вода.

(за Булаховським К. А.)

6. Доберіть якомога більше слів:

а) з прикінцевою частиною *-ція*, що стосуються економічної (технічної) галузі;

б) з коренями *нетто, брутто*;

в) із прикметником «золотий» так, щоб утворилися термінологічні словосполучення, які використовуються в економічній (технічній) галузі, поясніть їхнє лексичне значення.

7. Перевірте знання орфографічних норм сучасної української літературної мови, вставивши потрібні орфограми в поданих словах.

Комп...тентність, д...скр...дитація, ...керувувати, проц...дура, експ...ртиза, об...рунтованість, аудиторс...кий, к...рівни...тво, кар...єра, п...рсонал, суб...єкт, еф...ктивність, сп...цифіка, пр...мірник, зобов...зання, опр...олюднення, людино...година, фінансово...господарський, з...ясування, ст...мулювання, р...путація, пі...става, р...нтабельність, л...цензія, альт...рнатива, персп...ктива, кат...горія, бе...посередність.

8. Підберіть епітети до термінів.

Термін	Епітети
Дослідження	Фундаментальне, експериментальне, глибоке
Проблема	
Питання	
Мета	

Завдання	
Інформація	
Матеріал	
Аналіз теми, проблеми	
Спостереження	
Експеримент	
Дані експерименту	Дослідні, цифрові, останні, попередні, повні, надійні

9. Підберіть до «модних» термінів традиційні.

А. «Модні» терміни	«Традиційні» терміни
Дискурс	
концепт	
евентуальний	
артикуляція	

Скоригуйте слова, вжиті у невласивому їм значенні

Б. Неправильно	Правильно
Задачі дослідження	
Рішення задачі	
Рішення питання	
Область використання	
Область поширення	
В області промисловості	
Алгебраїчне вираження	
У виді рідини	
Повітряна середа	
Спільний вигляд	
Вносити додавання до тексту	
Початки термодинаміки	принципи, засади термодинаміки

10. Ознайомтеся із комп'ютерними термінами українською. Якими термінами ви послуговуєтеся.

	Англ	Рос	Переклад	Тлумачення
--	----------------------	---------------------	--------------------------	----------------------------

cookies	[не задано]	реп'яшки	У інтернет-технології це невеличкий фрагмент даних, який зберігається на боці клієнта і передається серверу при кожному звертанні.
@ (at)	собачка	равлик	Позначення в усній мові символа, який розділяє ім'я скриньки (користувача) і хоста, де знаходиться ця скринька в адресах e-mail.
default	по умовчанию	звичайний	Значення, яке використовується у програмних системах, якщо не задано явно іншого.
hosting	хостинг	притулок	Надання дискового простору для розміщення файлів веб сайту, бази даних і т.п.
links	ссылки	посилання	Відмітки на сторінці, які дають змогу перейти до інших сторінок.
application	приложеніе	Застосунок	Виконуваний модуль для певної операційної системи.
space	пробел	прогалик	Символ, який позначає пропуск між словами у тексті. У стандарті ASCII має код 32 (в десятковій системі числення)
manual	руководство пользователя	посібник користувача	Текстова документація, що надає користувачу деякої системи (зокрема програми) вичерпну інформацію про те, як використовувати дану систему.
case	регистр	лад	Один із двох можливих способів запису літер у основних європейських алфавітах (латиниця, кирилиця, грецькі). Напр. "клавіша CapsLock перемикає ? клавіатури". Що б ви сюди підставили?
descend	по убыванию	спадно	Спосіб сортування елементів (для яких задано відношення порядку) деякого списку при якому елементи розташовані таким чином, що кожен наступний елемент "менший" попереднього, відповідно до цього відношення порядку.
source	исходник	сирець	Переважно розмовний термін. Позначає файли, які написані програмістом та компілюються у робочу програму. Файли містять текст програми на певній мові програмування (найчастіше високого рівня)
delete	удалить	видалити	Операція, що часто зустрічається у програмних системах. Знищення

				заданого об'єкта.
	account	учетная запись	припис	Сукупність відомостей про користувача деякої системи, використовується для адміністрування доступу.
	about	о программе	про програму	Стандартна опція програм, через яку користувач може одержати інформацію про дану програму, її версію та розробників
	key	клавиша	гудзик	
	file	файл	файл	
	computer	компьютер	обчислювач	Пристрій для зберігання, обробки та передачі інформації.
	cell	ячейка	комірка	Наприклад елемент електронних таблиць Excel.
	engine	движок	рушій	Логічна реалізація деякої системи. Термін використовується для відокремлення інтерфейсу і подібних компонентів системи від функціональної частини.
	site	страница	сайт	Важливий елемент веб технології, позначає файл, що завантажується у інтернет браузері і як правило містить посилання на інші такі елементи.

Англ	Рос	Переклад	Тлумачення	Поп. ↓
	cookies	[не задано]	реп'яшки	У інтернет-технології це невеличкий фрагмент даних, який зберігається на боці клієнта і передається серверу при кожному звертанні.
	@ (at)	собачка	равлик	Позначення в усній мові символа, який розділяє ім'я скриньки (користувача) і хоста, де знаходиться ця скринька в адресах e-mail.
	default	по умолчанию	звичайний	Значення, яке використовується у програмних системах, якщо не задано явно іншого.
	hosting	хостинг	притулок	Надання дискового простору для розміщення файлів веб сайту, бази даних і т.п.
	links	ссылки	посилання	Відмітки на сторінці, які дають змогу перейти до інших сторінок.
	application	приложение	Застосунок	Виконуваний модуль для певної операційної системи.
	space	пробел	прогалик	Символ, який позначає пропуск

				між словами у тексті. У стандарті ASCII має код 32 (в десятковій системі числення)
	manual	руководств о пользователя	посібник користувача	Текстова документація, що надає користувачу деякої системи (зокрема програми) вичерпну інформацію про те, як використовувати дану систему.
	case	регистр	лад	Один із двох можливих способів запису літер у основних європейських алфавітах (латиниця, кирилиця, грецькі). Напр. "клавіша CapsLock перемикає ? клавіатури". Що б ви сюди підставили?
	descend	по убыванию	спадно	Спосіб сортування елементів (для яких задано відношення порядку) деякого списку при якому елементи розташовані таким чином, що кожен наступний елемент "менший" попереднього, відповідно до цього відношення порядку.
	source	исходник	сирець	Переважно розмовний термін. Позначає файли, які написані програмістом та компілюються у робочу програму. Файли містять текст програми на певній мові програмування (найчастіше високого рівня)
	delete	удалить	видалити	Операція, що часто зустрічається у програмних системах. Знищення заданого об'єкта.
	account	учетная запись	припис	Сукупність відомостей про користувача деякої системи, використовується для адміністрування доступу.
	about	о программе	про програму	Стандартна опція програм, через яку користувач може одержати інформацію про дану програму, її версію та розробників
	key	клавиша	гудзик	
	file	файл	файл	
	computer	компьютер	обчислювач	Пристрій для зберігання, обробки та передачі інформації.
	cell	ячейка	комірка	Наприклад елемент електронних таблиць Excel.
	engine	двигок	рушій	Логічна реалізація деякої системи. Термін використовується

				для відокремлення інтерфейсу і подібних компонентів системи від функціональної частини.
	<u>site</u>	<u>страница</u>	сайт	Важливий елемент веб технології, позначає файл, що завантажується у інтернет браузері і як правило містить посилання на інші такі елементи.

<u>Англ</u>	<u>Рос</u>	<u>Переклад</u>	<u>Тлумачення</u>	<u>Поп.</u> ↓
	<u>download</u>	<u>загрузить</u>	завантажити	Одержати файл із віддаленого сервера.
	<u>break point</u>	<u>точка останова</u>	точка зупини	Місце, де призупинеться робота програми для переходу у відлагоджувач
	<u>subscription</u>	<u>подписка</u>	абонемент	Заявка на періодичне отримання чогось (найчастіше інфармації чи її носів). Наприклад на періодику, новини тощо.
	<u>Reset password</u>	<u>[не задано]</u>	змінити пароль	Під час електронної реєстрації, авторизації. Відмінне від значення просто Reset.
	<u>artificial intelligence</u>	<u>искусственный интеллект</u>	штучний розум	Штучно створена система, яка здатна поводити себе та приймати рішення подібно людині. Першим критерій інтелектуальності машини запропонував А.Тьюрінг.
	<u>ascending</u>	<u>по возрастанию</u>	висхідно	характеристика порядку розміщення елементів списку, з якого вони розташовуються за зростанням їхніх значень
	<u>ID</u>	<u>[не задано]</u>	унік	Унікальний Ідентифікатор. Унікальний номер або ім"я (абривіатура).
	<u>thread</u>	<u>поток</u>	потік	У багатьох операційних системах елементарна частина

				виконання програмного коду. Як правило кілька таких потоків працюють одночасно.
	<u>pointer</u>	<u>указатель</u>	вказівник	Поширений у багатьох мовах програмування тип даних, який представляє собою, як правило, адресу комірки пам'яті.
	<u>resolution</u>	<u>разрешающая способность</u>	розумчнення	Детальність зображення на екрані монітору. Виражається в кількості точок (пікселів) на одиницю площі екрану.
	<u>screen</u>	<u>[не задано]</u>	лоно, гладь, рантух	
	<u>reference type</u>	<u>указательный тип</u>	вказівниковий тип	Тип даних, який характеризується тим, що змінні цього тип містять вказівники на дані, а не безпосередні дані.
	<u>username</u>	<u>[не задано]</u>	ім'я користувача/користувач	Ім'я, що обране під час ініціалізації або реєстрації
	<u>portal</u>	<u>портал</u>	портал	Веб-ресурс з численним набором сервісів та можливістю налаштувати відображення для конкретного користувача
	<u>Online</u>	<u>Он-лайн?</u>	в ефірі	Робота з яким-небудь ресурсом (Інтернет) у режимі реального часу
	<u>email</u>	<u>[не задано]</u>	ел. пошта	Популярна електронна пошта.
	<u>Reinforcement Learning</u>	<u>[не задано]</u>	підкріплюване навчання	Спосіб (машинного) навчання який полягає у пошуку функції відображення ситуації в дію, при цьому ставиться за мету максимізувати винагороду за свої дії.
	<u>memory stack</u>	<u>флэшка</u>	комірка	

	<u>gestures</u>		поведінка	Спеціальні маніпуляції у браузері опера, які керують навігацією в інтернеті. Наприклад за допомогою однієї лише миші можна переходити на різні посилання, закривати/відкривати вікна та багато іншого.
	<u>intercept</u>	<u>перехват</u>	перехоплення	як у виразах "перехват подій", "перехват дзвінка", "перехват сигналу" тощо.

<u>Англ</u>	<u>Рос</u>	<u>Переклад</u>	<u>Тлумачення</u>	<u>Поп.</u> ↓
	<u>configure</u>	<u>конфигурирова</u> <u>ть</u>	налаштувати	Підбір сукупності параметрів програми користувачем, яка забезпечує максимально зручну роботу даного користувача з цією програмою.
	<u>debugger</u>	<u>отладчик</u>	відлагоджувач	Програма для автоматизації процесу відлагодження програмного забезпечення (див. debug)
	<u>debug</u>	<u>отлаживать</u>	відлагоджувати	Етап життєвого циклу програмного забезпечення, метою якого є виявлення помилок допущених на етапі розробки ПЗ.
	<u>image</u>	<u>[не задано]</u>	образ	Картинка-файл
	<u>button</u>	<u>[не задано]</u>	ґудзик, хвіртка, дверцята	
	<u>traffic</u>	<u>[не задано]</u>	перетік, потік	
	<u>string</u>	<u>строка</u>	рядок	Послідовність символів. Напр. деякий текст. Також поширений у багатьох мовах програмування тип даних.
	<u>login</u>	<u>[не задано]</u>	впис, упис	
	<u>deployment</u>	<u>развертывани</u> <u>е</u>	розгортання	Процес налаштування роботоздатності програмного

				забезпечення у споживача.
	<u>screen saver</u>	<u>[не задано]</u>	щадун глядилка	
	<u>theme</u>	<u>[не задано]</u>	Вигляд	Готовий шаблон/заготовка на форумі напр.
	<u>display</u>	<u>[не задано]</u>	екран	
	<u>upload</u>	<u>[не задано]</u>	вивантажити	вивантажити
	<u>picture</u>	<u>изображение</u>	світлина	графічне зображення, елемент веб-сторінки
	<u>form fields</u>	<u>[не задано]</u>	поля форми	Стандартні ел. форми до вивоннення/реєстрації на сторінках Інтернет.
	<u>rating</u>	<u>[не задано]</u>	рейтинг	
	<u>kit</u>	<u>набор</u>	сніп	див. set
	<u>folder</u>	<u>папка</u>	окладка, `оклад	
	<u>processor</u>	<u>[не задано]</u>	процесор	
	<u>driver</u>	<u>[не задано]</u>	пристрій; прилучка; стерн`ик; орудя; привід; к`ерма; кормило; повідн`я; тягл`о; пог`ін	

<u>Англ</u>	<u>Рос</u>	<u>Переклад</u>	<u>Тлумачення</u>	<u>Поп.</u> ↓
<u>cluster</u>		<u>[не задано]</u>	Кластер	Група секторів на диску. Частина файлової вервечки, що записана як одне місце у FAT
<u>descending/ascending</u>		<u>[не задано]</u>	висхідний / спадний	демонстрація даних від більшого до меншого і навпаки
<u>screenshot</u>		<u>снимок экрана</u>	знімок екрана	фотокарточка комповского монитора
<u>slash</u>		<u>[не задано]</u>	ск`ісок, скісна, пошила	
<u>personal cabinet</u>		<u>[не задано]</u>	осібний куток	
<u>hard disk</u>		<u>жорсткий диск</u>	жорсткий диск	
<u>default (by default)</u>		<u>по умолчанию</u>	за визначенням	за відсутністю ...
<u>gate</u>		<u>[не задано]</u>	брама	
<u>download mirror</u>		<u>[не задано]</u>	Зеркало для завантаження	резервний сервер для збереження файлів

	<u>current</u>	<u>текущий</u>	поточний	на даний момент часу, наприклад значення змінної на даний момент часу, положення вікна на даний момент часу
	<u>on line</u>	<u>[не задано]</u>	(на) побіжно, (на) поточно, супровідно, супутньо, співчасно	
	<u>set</u>	<u>сет</u>	сніп	1. Підбірка треків, яку лабає DJ на запальній вечірці 2. Набір, підшивка, меншою мірою множина—елементів, байт, вікон, документів та ін.
	<u>interface</u>	<u>[не задано]</u>	спілкування, взаємодія, зносини	
	<u>Debug</u>	<u>Отладка</u>	Знебагувач	Отладка программы
	<u>shared</u>	<u>шарнутий</u>	доступний	Відкритий для загального доступу, усупільнений.
	<u>off topic</u>	<u>оффтопик, офтопик, оффтоп</u>	позатемленн я	марнослів'я, повідомлення в інтернет-форумах і чатах, яке займає (в багатьох випадках) великі об'єми і не несе якоїсь нової чи корисної інформації.
	<u>advanced</u>	<u>продвинутый</u>	Навернутий	заавансований
	<u>screenshot</u>	<u>снимок экрана</u>		фотокарточка комповского монитора
	<u>hard drive</u>	<u>жорсткий диск</u>	записник	
	<u>socket</u>	<u>разъем</u>	гніздо, заглиблення, западина	гніздо на платі чи, наприклад, жорсткому диску, куди вставляється і, таким чином, підключається певний пристрій.

<u>Англ</u>	<u>Рос</u>	<u>Переклад</u>	<u>Тлумачення</u>	<u>Поп.</u> ↓
	<u>plugin</u>	<u>[не задано]</u>	причепка,	

			пр`илучка, зал`учка, підпряжка	
	<u>Internet</u>	<u>[не задано]</u>	плетиво	
	<u>hive</u>	<u>[не задано]</u>	вулик, гніздо, рій	
	<u>localization</u>	<u>[не задано]</u>	узвичаєння, пристосування	
	<u>page</u>	<u>сторінка</u>	сторінка	веб сторінка. Один з елементів сайту.
	<u>mouse</u>	<u>Мышь</u>		Муравлик—ручне рушидло за допомогою якого можна пересувати мигівець по позирадлу.
	<u>link</u>	<u>???</u>	ланка	інтернет адреса, що пов'язує одну сторінку з іншою
	<u>restart</u>	<u>[не задано]</u>	перезапуск	
	<u>statement</u>	<u>[не задано]</u>	припис	Інструкція програми (в С закінчується символом ";").
	<u>predictor</u>	<u>предиктор, прогностический параметр</u>	завбачник	
	<u>manual</u>	<u>[не задано]</u>	р`учно	
	<u>soft</u>	<u>[не задано]</u>	витвір	
	<u>default</u>	<u>по умовчанию</u>		ТИПОВИЙ
	<u>deadline</u>	<u>дедлайн, крайний срок</u>		

Перелік словників для опрацювання:

1. Гриньов В.М., Корда В.О. Тлумачний словник економічних термінів. — Х.: Гриф, 2001. — 184 с.
2. Економічний словник-довідник / Укл. С.Мочерний. — К., 1995.
3. Енциклопедія бізнесмена, економіста, менеджера / За ред. Р. Дяківа. — К., 2000.
4. Загородній А. Г., Вознюк Г. Л., Смовженко Т.С. Фінансовий словник. — Львів, 1997.
5. Короткий словник економічних термінів / М. Сидоренко та ін.—Біла Церква: Мустанг, 1997. — 56 с.
6. Новий російсько-український словник-довідник юридичної, банківської, фінансової, бухгалтерської та економічної сфери: Близько 85 тис. слів / Уклад. С. Я. Єрмоленко та ін. — К.: Довіра, 1998. — 783 с.

7. Ринкова термінологія ділової людини: Словник-довідник. — К., 1992.
8. Сліпушко О. Політичний і фінансово-економічний словник. — К., 1999.
9. Словник термінів ринкової економіки / За заг. ред. В. І. Науменка. — К., 1998.
10. *Та інші — за вибором студента.*

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 6-7

(4 год.)

ТЕКСТ ЯК РЕЗУЛЬТАТ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. ОСНОВИ КУЛЬТУРИ ПИСЕМНОГО СПРИЙМАННЯ

План

1. Спілкування і текст.
2. Типи текстів.
3. Будова текстів.
4. Особливості писемних текстів. Типові помилки.
5. Вимоги до наукового тексту.
7. Мовні формули (кліше) писемного мовлення.

Теми рефератів і повідомлень

- Уживання іменників, прикметників, числівників, займенників, прислівників, дієприслівників у наукових текстах.
- Опрацювання, систематизація та моделювання матеріалу дослідження. Метамова наукової роботи.
- Методологія. Особливості застосування методів наукових досліджень.

Ключові терміни та поняття: текст, ознаки тексту, композиція, тема, рема, головна думка, заголовок, підзаголовок, план, ключові слова, розповідь, опис, роздум, підтекст, інтертекст, гіпертекст, реферат, есе, відгук, анотація, рецензія, тези.

Особливу увагу слід звернути на такі питання:

1. Що таке текст? Які ознаки висловлювання можна назвати «текстотвірними»? Котрі з цих ознак, з вашого погляду, є найважливішими?
2. Які засоби текстової зв'язності вам відомі? Наведіть приклади.
3. Що таке тематична прогресія?
4. Які типи текстів ви знаєте?
5. Чи впливає композиція тексту і його заголовок на сприйняття і розуміння повідомлення? Як?
6. За якими ознаками можна розпізнати тексти-описи, тексти-розповіді і тексти-роздуми?
7. Які тексти української культури можна назвати прецедентними?
8. Як ви гадаєте, яким суспільним нормам суперечать патогенні тексти—законодавчим чи моральним? Запропонуйте «ноу-

хау»—власні способи (нові, несподівані) нейтралізації шкідливих текстів в Україні.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ:

- 1. Запишіть до термінологічного словника основні поняття і терміни:** документ, реквізит, формуляр, бланк, рубрикація тексту, абзац, кліше, поля (відступи, береги).
- 2. Опрацюйте і законспекуйте питання:** членування тексту, рубрикація, абзац; правила набору тексту; оформлення заголовків, підзаголовків, виділення окремих частин тексту, класифікація документів, реквізити.
- 3. Оформіть зразок титульної сторінки курсової або дипломної роботи,** прокоментуйте вимоги до оформлення реквізитів, що визначають авторство.
- 4. Випишіть із підручника зі спеціальності, монографії, наукового часопису чи науково-популярної літератури уривок тексту** (обсягом — приблизно 1 сторінка), зробіть його аналіз, використовуючи поданий нижче план і таблицю мовних засобів.

План аналізу тексту

**Точне посилання на текст, який аналізується (бібліографічні дані праці), або його ксерокопія (якщо це стаття чи уривок).*

**Жанр і тема праці.*

**На кого розрахована праця?*

**Ознаки стилю.*

**Композиція тексту (див. Таблицю 1).*

**Способи вираження наявної інформації в авторському тексті.*

**Мовні засоби(описати: терміни, позамовні засоби викладу, наукову фразеологію, цитати, посилання, синтаксичні конструкції, частини мови, слова та словосполучення, використані для поєднання частин у тексті).*

**До якого підстилю належить аналізований текст?*

Таблиця

Конструкції для аналізу наукового тексту, його структури, мовних засобів

Структура тексту, тема, проблемна ідея	Лексичні засоби й конструкції
---	--------------------------------------

<p>Тема</p>	<p><i>Праця (монографія, стаття) поділяється (містить) і має назву....., у ній розглядається (висловлюється, викладається, узагальнюється(що?)); вона присвячена темі (проблемі, питанням (чого?)); є узагальненням (переказом, описом, оглядом, аналізом (чого?)), (у ній) говориться (про що?), дається виклад (оцінка) (чого?).</i></p>
<p>Вираження наявної інформації в авторському тексті</p>	<p><i>Висловлено погляди автора щодо (чого?); він зосереджує свою увагу(на чому?); автор торкається (порушує, повідомляє, зауважує(що?)); є дискусійні положення..; обґрунтовується теза..; особливу увагу приділено (чому?), автор зупиняється (зокрема) на таких проблемах (питаннях, фактах); щодо проблеми (питання, факту (якого? чого?) автор...; підкреслюється велике значення (чого?); наводиться багатий статистичний матеріал (щодо чого?); важливо зазначити (що); беручи до уваги (що?); наведені дані свідчать (про що?), що..; окремо розглядаються питання (які?); далі висвітлюються проблеми (які?)</i></p>
<p>Композиція тексту</p>	<p><i>Робота поділяється на розділи (параграфи, рубрики, підрозділи), починається з (складається з (чого?)), закінчується (чим?), закінчується (чим?), містить (що?).</i></p>
<p>Основна думка, проблема</p>	<p><i>У роботі автор торкається таких проблем...; висвітлює (ставить) такі проблеми...; зокрема зупиняється на...; суть проблеми зводиться (до чого?); (полягає у чому?); зазначається необхідність (чого?); наводить на думку (про що?); доведено, що..; зроблено узагальнення.., науково порушено питання (про що?)</i></p>
<p>Опис авторського тексту</p>	<p><i>У статті викладено погляд на.., суперечливі, дискусійні твердження, цінні відомості, експериментальні дані, загальновідомі істини, зроблено спробу довести (що?); переконливі докази; враховано, взято до уваги, сутність (чого?) зводиться до того, що....., необхідно підкреслити, що... Автор наводить приклад (цитату, факти, дані), посилається (на що?), ілюструє (що), переконливо доводить, обґрунтовує висновки,</i></p>

	<i>обстоює погляд, наводить приклад, підтверджує цю думку фактами, схвалює, поділяє погляд, визнає здобутки, дотримується тієї самої думки; не викликає сумнівів той факт, що...</i>
Критичні зауваження	<i>Виявлено недоліки, автор ігнорує, заперечує, спростовує, випускає з поля зору, не розкриває змісту (чого?), не підтверджує висновки фактами, дискусійним є висновок (щодо чого?)</i>
Закінчення	<i>Автор приходять до висновку, робить висновок, на закінчення є підстави стверджувати, сутність викладеного дає підстави твердити, зводиться до..., на основі цього ми переконуємося в тому, що..., узагальнюючи сказане..., ці дані свідчать...</i>
Засоби поєднання тексту	<i>Для поєднання частин інформації: і, також, при цьому, до речі, крім того, більше того, разом з тим; для зіставлення та протиставлення тексту: а, але, проте, однак, і все ж, з одного боку, з іншого боку, навпаки, не тільки, таким чином, на противагу; для узагальнення, висновку: отже, одним словом, з цього випливає, що; для пояснення, уточнення, виділення окремого: наприклад, так, зокрема, а саме, тільки, лише, причому, притому, навіть; для зв'язку з попередньою і наступною інформацією: як уже було зазначено, як зазначалося, як було доведено, згідно з цим, відповідно до цього, подібно цьому, останній, попередній, наступний, згаданий, зазначений, доведений, викладений, знайдений, сформульований, визначений, перерахований, наведений, обстежений, проаналізований, досліджений; для введення узагальнювальної інформації: розглянемо такі випадки, наведемо приклад, продовжимо аналіз, з'ясуємо відношення (співвідношення).</i>

5. Прочитайте статтю, підберіть до неї назву, складіть: а) складний план; б) тези; в) анотацію. Випишіть зі статті терміни, професіоналізми, номенклатурні назви (5-7 прикладів).

Світ змінюється щосекунди: чи прогресує, чи піддається суцільному регресові, але в жодному випадку не стоїть на місці і

навіть потужно собі глобалізується. Як результат, на глобусі з'явилися чітко окреслені території сильних і слабких світу цього. Сильні диктують умови слабким. Держави, які перебувають на початкових етапах глобалізації, змушені приставати на пропозиції міжнародно потужних. Часто це призводить до засилля чужих культурних і економічних традицій і, що найстрашніше,—до втрати мовного імунітету.

Найбільш податливою на зарубіжні нововведення є українська економіка. Результатом цього є майже щорічне поповнення ринку професій новими, часто невідомими назвами спеціальностей. Термінологія ця інколи просто вражає, її важко знайти на сторінках енциклопедій чи навіть спеціалізованих словників. А інколи новий, чужоземного походження термін, приклеюють до старих уже добре відомих професій. І це тоді, як у Франції навіть слово комп'ютер має свою, французьку, назву... Рекламних агентів для солідності «висвятили» в менеджери, а агентів з торгівлі в дистрибутори. Таких прикладів безліч.

До речі, щодо менеджера й маркетолога. Ці два терміни досить міцно прижилися в сучасному бізнесовому просторі України, за цими спеціальностями щороку у вищих навчальних закладах здобувають освіту тисячі студентів. Популярність цих професій призвела до виникнення багатьох спеціальностей саме з використанням згаданих «модних» слів. Для прикладу, завдяки універсальності «менеджера» (з англ. управитель, завідувач) майже щороку в рубриці «на роботу потрібні» з'являються спеціальності, в назвах яких є слово «менеджер». Офіс-менеджер... HR-менеджер (ейч-ар-менеджер)... PR-менеджер (пі-ар-менеджер)... Окрім того, що назва— модна, популярна, то ще й додає солідності (адже, погодьтесь, «менеджер» звучить респектабельніше, аніж «управитель» чи «завідувач»). З означеннями PR (Public Relation) чи HR (Human Relation), навіть «офіс», як з'ясувалося, знайомий не кожен, а про перелік обов'язків представників цих так званих професій і поготів. До прикладу, офіс-менеджер у сучасному бізнесі займає нішу добре відомої всім посади секретаря і саме завдяки модним європейським тенденціям має нову назву: напевно, працювати «офіс-менеджером» виглядає престижніше, аніж «секретаркою».

Серед інших новітніх професій з англomовними назвами — мерчандайзер, промоутер, копірайтер, іміджмейкер, логіст. Логіст, як і менеджер з персоналу, належить до найпопулярніших сьогодні професій, займається управлінням транспортними потоками тих товарів, які виробляє підприємство.

Спроба відшукати тлумачення терміну «мерчандайзер» буде вдалою, якщо використовувати економічні довідники чи довідники з маркетингу. Мерчандайзинг—комплекс заходів, які слід вжити, щоб зацікавити покупця в тій чи іншій продукції, підготовка до продажу товару в торговій сітці. Для роздрібної торгівлі — це оформлення прилавків, вітрин, розміщення товарів у торговельній залі, розповсюдження інформації про товар. У сфері виробничій — комплекс дій, потрібних при закупівлі чи продажу продукції (виставки, реклама, вдала цінова політика). Мерчандайзер, як правило, займається дослідженням ринку збуту, збирає інформацію про рівень продажу товару, визначає міру конкурентоспроможності продукції своєї фірми.

Промоутери — просувачі певного товару на ринку, а дистрибутори — це люди, які продовжують роботу промоутерів—збувають оптову продукцію.

Іміджмейкер у перекладі з англійської звучить як «той, що творить образ». Люди цієї спеціальності займаються тією ж таки рекламною діяльністю, «створять обличчя» організації чи окремої особи. Іміджмейкери виконують функції маркетологів, менеджерів, фінансових аналітиків, PR-менеджерів, навіть модельєрів і косметологів.

Копірайтер (з англ. відтворювач текстів) — людина, яка працює з текстами. Обов'язковий штатний працівник PR- чи рекламного відділу на будь-якому підприємстві.

6. Як правильно оформити бібліографію в рефераті?

7. виправіть помилки в оформленні списку літератури:

А.П.Колосюк , З комп'ютером на «ти». Тернопіль, : Джура, —2011р.

Бурячок П.Р. Нове в українському правописі. — Київ, Знання , - 2008.

Тригуба А.Р. Не хлібом єдиним . — Дивослово, № 6.2010.

І.С.Дармограй — «Крила орлиці» . — К.: Навчальна книга, 2008.

МОВНИЙ ТРЕНІНГ

8. Скоригуйте кальковані словосполучення.

Неправильно	Правильно
Абривіатура	
Взаємовідношення	
Завідувач відділом	

Відзив на дисертацію	
Знайомство з дисертацією	
Конференція на честь річниці	
Науковий робітник	
Розмір статті	
Розповсюдження інформації	
По алфавіту	

9. Допишіть флексії до іменників чоловічого роду другої відміни однини у формі родового відмінка? Поясніть чому.

- Ректор __, інтелігент __, відсотк __, документ __, тижн __, ступен __, Житомир __, Луцьк __, Тернопол __.
- Андрі __, Юрі __, Кудренк __, Мадзігон __, Вашуленк __.
- Метр __, грам __, тижн __, вік __, рок __.
- Понеділк __, грудн __, місяць листопад __, але (процес) листопад __.
- Червінц __, мільйон __, мільярд __, долар __, цент __.
- Куб __, ромб __, радіус __, периметр __, трикутник __, паралелепіпед __.
- Іменник __, підмет __, числівник __, вид __, род __, синтаксис __, склад __, способ __).
- Іспит __, дослід __, текст __, інтелект __, критері __, університет __, ВАК __, принцип __, рукопис __, наказ __, витяг __, бол __, успіх __, ритм __.
- Аналіз __, синтез __, фермент __, жанр __, журнал __, роман __, сюжет __.
- Дон __, Дуна __, Сахалін __, Кита __, Донбас __, Кривого Рог __, Високого Став __, Далекого Буг __.
- Термін (слово) — елемент __ (конкретне),
термін __, інструмент __ (одиничне)
термін — (строк) — інструмент __ (збірне),
термін __, рахунк __ (документ)
апарат __ (прилад) рахунк __ (дія),
апарат __ (установа), фактор __ (чинник)
елемент __ (абстрактне), фактор __ (маклер).

Запам'ятайте!

Власні назви, які вживають із паралельними закінченнями **-а** і **-у**, можуть набувати нових значень

Власна назва	Власна назва із закінченням -а	Власна назва із закінченням -у
Абакан	Абакана (місто)	Абакану (річка)
Алжир	Алжира (місто)	Алжиру (країна)
Бар	Бара (місто)	Бару (річка)
Вашингтон	Вашингтона (місто)	Вашингтону (штат)
Лейпциг	Лейпцига (місто)	Лейпцигу (округ)
Люксембург	Люксембурга (місто)	Люксембургу (країна)
Рим	Рима (місто)	Риму (держав)

10. Провідмініайте складні слова — назви населених пунктів
 Кам'янець-Подільський _____

Корсунь-Шевченківський _____

Могилів-Подільський _____

Новоград-Волинський _____

Переяслав-Хмельницький _____

11. Скоригуйте кальковані прикметники відповідно до норм.

Неправильно	Правильно
Високоосвідчений	
Вживання у більш вужчому значенні	
Сприйнятний	
Таке припущення — вірогідне	
Учбовий заклад	
Учений ступінь	

12. Складіть речення із словами *здатний, здібний; загальноприйнятій, загальноприйнятний*.

13. Запишіть відповідь на питання «О котрій годині засідання Вченої ради?»

Доповніть: *«Пленарне засідання триватиме _____ ранку до _____ дня».*
 Запишіть словом: *«Обговорення триватиме (1,5) _____ години».*

14. Скоригуйте словосполучення відповідно до норм СУЛМ

Неправильно	Правильно
Більше ста опитаних	
Підвищується у два рази	
У 20 столітті	
Одна третина учнів	
Півтора мільйони гривнів	
У тисячу дев'ятисот шестидесятому році	
Двохрічна перерва	
Тривав протягом кількох днів	
З других лабораторій	
Ні одного разу їх науковий керівник	
Моє особисте враження	
Виявили свої здібності	
Ні в якому разі	
Однією і тією ж мовою	

Запам'ятайте!

Щодо займенників їх і їхній український письменник Борис Антоненко-Давидович зауважує, що займенник їх звичайно є родовим або знахідним відмінком множини від займенника вони. Він трапляється іноді й у функції присвійного займенника, тотожного до займенника їхній. Щоб уникнути зайвого паралелізму, який створює плутанину, в усному і писемному мовленні варто використовувати присвійний займенник їхній.

15. Розкрийте дужки. Виберіть потрібне закінчення. Обґрунтуйте правильність вашого вибору. Числа запишіть словами.

У 2 раз (а,у,и) більше, ніж 2007 року; попереднього раз (а,у,и); помилка минулого раз (а,у,и) повторюється; зменшити в 7,8 раз (а,у,и); скоротити в 4,7 раз (а,у,и); це в 2,5 раз (а,у,и) більше, ніж очікувалося; цього раз (а,у,и); підвищити в 10,5 раз (а,у,и); щораз (а,у,и) голосніше; збільшити збут у 8,3 раз (а,у,и); одного раз (а,у,и) в Карпатах; того раз (а,у,и) ми відвідали краєзнавчий музей; у два раз (а, и); наступного раз (а, у); у 7,8 раз (а, и); у три з половиною раз (а, и); у чотири раз (а, и); минулого раз (а, у); у шість з половиною раз (и, ів); у 2,3 раз (а, и); у три раз (а, и); цього раз (а, у); у 8,4 раз (а, и); у чотири з половиною раз (а, и); в одинадцять з половиною раз (и, ів); у 5,9 раз (а, и); щораз (а, у); у 9,6 раз (а, и); жодного раз (а, у); у 3,5 раз (а, и).

16. Іменник РАЗ, поданий у дужках, поставте в потрібній відмінковій формі. Обґрунтуйте вживання цієї форми.

1. Наступного (раз) будьте уважнішими.
2. Базову частину пенсії буде підвищено в 3 (раз).
3. Жодного (раз) не стрибав із парашутом.
4. Виробничі потужності фабрики збільшено в 6,5 (раз).
5. Загальний обсяг надходжень зріс в 1,43 (раз).
6. Ми зустрічалися з нею 4 (раз).
7. Наступного (раз) ситуація повторилася.
8. Порівняно з аналогічним періодом минулого року це більше майже в півтора (раз).
9. Нині смертність перевищує народжуваність у більше, ніж півтора (раз).
10. Прибутки компанії «Світязь» зросли в п'ять (раз).
11. Урожай пшениці цього року зріс у два з половиною (раз).

12. Продуктивність праці на заводі «Форт» зросла у 2,2 (раз).
13. Кількість туристів у місті Трускавець за останнє десятиліття зросла у три (раз).
14. Наступного (раз) наша зустріч відбудеться наприкінці жовтня.
15. За 7 років ВВП Росії виріс у шість (раз).
16. Проїзд у метро Києва подорожчав у чотири (раз).
17. За перше півріччя чистий прибуток підприємства зріс у 2,3 (раз).
18. Використання профілактичних заходів дозволить у два з половиною (раз) скоротити кількість вірусних захворювань.

17. Числівник та іменник РАЗ, подані в дужках, поставте в потрібній відмінковій формі. Поясніть уживання відмінкової форми іменника РАЗ.

1. Обсяги виробництва скоротилися в 3,3 (раз).
2. Ціни на квартири в Києві знизилися майже в 2 (раз).
3. Обсяг ринку побутової техніки зріс у 1,3 (раз).
4. Темпи росту ВВП зменшилися у 4,5 (раз).
5. Перший супутник Ірану 23 (раз) облетів навколо Землі.
6. Це в 2,2 (раз) перевищує показник минулого року.
7. Транзит газу через Україну в січні скоротився майже в 3 (раз).
8. Кременчуцький НПЗ скоротив випуск бензину в 2 (раз).
9. Обсяг інвестицій в аграрний сектор зріс за півроку в 2,2 (раз).
10. У теплу пору року опадів випадає в 2-3 (раз) більше, ніж у холодну.
11. Чисельність сільських жителів зменшилася у 2,5 (раз).
12. Заробітна плата зросла у 3 (раз).
13. Кількість захворювань на грип зросла у 5,7 (раз).
14. Кількість безробітних зменшилася у 2 (раз).
15. Перевиконано норму у 5 (раз).
16. Зменшилися виплати у 4,2 (раз).
17. Кількість відвідувачів музею зросла 4,5 (раз).
18. Скорочено витрати палива у 2,2 (раз).
19. Опадів цього року випало в 1,5 (раз) більше, ніж минулого.
20. Зменшено обсяг фінансування в 3,7 (раз).
21. Швидкодія комп'ютерів кожного року збільшується.
22. Снігу цього року випало в 1,5 (раз) більше, ніж минулого.
23. Витрати газу скорочено в 3,7 (раз).

18. Перебудуйте конструкції з дієсловами пасивного стану на активні дієслівні конструкції.

1. Цей «Збірник текстів для переказів із творчими завданнями» пропонується лінгвістами для письмового випускного екзамену з української мови на атестат про середню освіту (3 рецензії).

2. До деяких текстів філологами подаються варіанти таких завдань, серед яких є можливість вибрати (3 рецензії).

3. Пропонований збірник укладається мовознавцями за тематичним принципом.

4. У цих матеріалах записуються учнями слова і вирази до первинного тексту.

5. Від класу до класу творчі завдання укладаються вчителями.

6. Авторами використовуються різноманітні виражальні прийоми у текстах.

7. Після первинного прослуховування тексту вчителем даються поради учням.

8. Глибокий підтекст не сприймається студентами зразу і потребує значної уваги (3 автореферату).

9. У дисертації наводяться приклади застосування комп'ютерних технологій.

10. Визначаються основні математичні співвідношення, за допомогою яких оптимізуються параметри технічних систем (З автореферату).

11. У дослідженні виділяються методи схемотехнічного аналізу.

12. Електронні компоненти використовуються для побудови різноманітних комп'ютерних систем (Зі статті).

13. Проблема побудови сучасних комп'ютерних систем може іноді трактуватися у складності створення елементів наноелектроніки (Зі статті).

19. Відредагуйте подані речення.

Зразок: При досліджуванні цього питання вони забули найголовніше.

Досліджуючи (коли досліджували) це питання, вони забули найголовніше.

1. Гра переноситься із-за погодних обставин.

2. Ви повинні діяти згідно розпорядження керівництва.

3. Обов'язково ознайомтеся з інструкцією по техніці безпеки.

4. Відповідно наказу аудиторська фірма перевірила звітність банку.

5. Неподалік зупинився автобус по заказу.

6. На протязі тижня довелося змінювати плани.

7. Після написання роману письменниця виїжджає з країни.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 8

Проблеми перекладу і редагування наукових текстів

ПЛАН

1. Суть і види перекладу.
2. Особливості технічного перекладу.
3. Автоматичний (комп'ютерний) переклад.

РЕФЕРАТИ

- Засоби автоматичного перекладу.
- Система перекладу PROMT.
- Програма Language Master.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Доберіть тексти (2-3) з наукових джерел російською мовою та перекладіть їх українською мовою.
2. Поясніть, як використовуються синоніми під час перекладу.
3. Вкажіть, які помилки у змісті й будові висловлювань найчастіше трапляються.
4. Проаналізуйте особливості редагування наукового тексту.
5. Які типові помилки є під час перекладу наукових текстів українською?

МОВНИЙ ТРЕНІНГ

1. Перекладіть поданий текст українською мовою. Які труднощі виникли під час цього завдання.

В теории колебаний методы синхронизации генераторов электрических колебаний разделяются на две группы: захватывание частоты колебаний генератора и параметрическая синхронизация. В телевизионной технике захватывание частоты автогенератора и параметрическая синхронизация получили соответственно названия непосредственной и инерционной синхронизации.

При непосредственной синхронизации импульс воздействует на автогенератор, непосредственно навязывая ему вынужденные колебания с определенными частотой и фазой. Наиболее просто непосредственная синхронизация реализуется при использовании в качестве задающих генераторов мультивибраторов, блокинг-генераторов и других релаксационных генераторов.

Непосредственная синхронизация в реализации проще инерционной. Однако в телевидении она используется редко.

Вспомним, что по линии связи между ТВ центром и приемником, если не учитывать звукового сопровождения, передаются два сигнала: сигнал изображения и сигналы синхронизации разверток ТВ приемника (З підручника).

2. Подані речення перекладіть українською мовою.

Сформулюйте принципову відмінність вираження звертань в обох мовах.

1. Уважаемый директор, выражаем Вам свою благодарность за помощь!
2. Я не согласен с Вами, Василий Николаевич.
3. Спасибо тебе за письмо, дорогой друг.
4. Господин профессор, Ваша лекция чрезвычайно интересна.
5. Господин Президент! Искренне рад приветствовать Вас, весь украинский народ с Днем Независимости!

3. Перекладіть українською мовою подані речення. Підберіть українські відповідники до підкреслених сполучників російської мови.

1. Словообразование является одним из производительных способов образования слов, однако его использование в разные периоды имеет своеобразные черты (Зі статті).
2. Интересно, что такое параллельное употребление фиксируют не только терминологические словари 20-30-х гг., но и некоторые современные (З автореферату).
3. В силу того что у Советского Союза не было опыта и не было необходимых количеств ядерного оружия, Соединенные Штаты продолжали наращивать свой ядерный арсенал (З підручника).
4. Несмотря на то, что «Причинная механика» была признана научным сообществом ошибочной, ряд современных исследователей (признанных псевдоучёными), в частности Г. И. Шипов, широко используют её для своих теорий (З енциклопедії).
5. Германская таможня выдвинула три предложения с тем, чтобы помочь китайской стороне усовершенствовать порядок экспорта и импорта (З газети).
6. С тех пор как социологи заболели теорией информационного общества, прошло уже несколько десятилетий (З газети).

4. Перекладіть українською мовою російські словосполучення.

Російська мова	Українська мова
принять во внимание	
принять к сведению	
согласно приказу	
на протяжении дня	
читать на украинском языке	
обучаться на родном языке	
при жизни	
в двух шагах	
в семь часов	
в рассрочку	
в защиту	
в адрес	
в его пользу	
положить в карман	
вовлекать в работу	
поступать в институт	
войти в комнату	
не по силам	
пришлось по вкусу	
прийти по делу	
по заказу	
по просьбе	
по требованию	
по собственному желанию	
работать по схеме	
по последней моде	
по поручению	
по моим сведениям	
по закону	
по собственной воле	
послать по почте	
на следующий день	

5. Перекладіть українською мовою російські словосполучення з прийменником К.

Російські словосполучення	Українські словосполучення
Подойти к столу;	
варенье к чаю;	
одежда к празднику;	
к началу работы;	
к вашему сведению;	
прийти к заключению;	
к крайнему сожалению;	
подарок ко дню рождения;	
прийти к консенсусу;	
быть к восьми часам;	
прибегнуть к решительным мерам;	
прийти к обеду;	
к концу года;	
годный к употреблению;	
к общему удовольствию;	
лежать к востоку.	

6. Перекладіть українською мовою російські словосполучення з прийменником ПО.

Російська мова	Українська мова
Считает по пальцам;	
читает по слогам;	
ходит по комнатам;	
по доброй воле;	
консультации по пятницам;	
по обыкновению;	
смотря по погоде;	
по направлению к городу;	
я к вам по делу;	
по выходным дням;	
по собственному желанию;	
по нашим подсчётам;	
по причине чего;	
ездить по селам;	
по просьбе;	
первый по счету;	
пособие по безработице;	

по наследству;	
по моему мнению;	
по поводу чего;	
по ошибке;	
товарищ по школе;	
по отношению ко мне;	
приказ по университету.	

7. Перекладіть українською мовою подані словосполучення. Поясніть особливості вживання ступеневих форм у російській та українській мовах.

Російська мова	Українська мова
Мудрейший человек,	
самый надёжный друг,	
высочайшая цель,	
крупнейшая фирма,	
интереснейшая задача,	
прочнейший материал,	
самая смешная история,	
самый точный прибор,	
новейший метод,	
безопаснейший путь,	
новейшие технологии,	
высшее общество,	
высший свет,	
высшее образование.	

8. Перекладіть українською мовою подані речення, зважаючи на особливості використання в українській мові пасивних конструкцій.

1. Новый прибор изобретён украинскими инженерами и конструкторами.

2. Рукопись найдена в XX веке. _____

3. Нужный ответ получен на основании опытов.

4. Вопрос решён удовлетворительно для ведения практических работ.

5. В аудитории установлен порядок проведения занятий.

6. Расписание занятий составлено на первый и второй семестры включительно.

7. График практических занятий на некоторое время изменён.

8. Создан кружок знаков компьютерной техники.

9. Начинающим программистам повсюду открыт путь (Зі статті).

10. В диссертации нами рассматривается проблема соотношения сложных слов и словосочетаний (З автореферату).

9. Перекладіть словосполучення з активними і пасивними дієприкметниками українською мовою, скориставшись поданим ключем.

Самозагружающийся драйвер;
лишённые недостатков персонажи;
развивающаяся страна; излечимая болезнь;
излечённая болезнь; излечиваемая болезнь;
окружающая среда;
окружающие нас люди;
истекающий кровью;
привитые от гриппа;
кровоточащая рана;
облучённый объект;
испытывающий сильную головную боль;
испытывший сильное нервное потрясение;
начинающий автор; ведущий специалист;
пострадавший от наводнения;
облысевший;
выступающий;
легковоспламеняющиеся вещества;
верящий в Бога;

присутствующие;
действующее законодательство;
мы, нижеподписавшиеся;
в текущем году;
в минувшем (истекшем) году.

Ключ:

Самозавантажний драйвер; персонажі, які не мають недоліків; країна, що розвивається; виліковна хвороба; вилікувана хвороба; виліковувана хвороба; навколишнє середовище (довкілля); люди, що нас оточують; що стікає кров'ю; щеплені від грипу; кровоточива рана; опромінений об'єкт; що відчуває сильний головний біль; що зазнав сильного нервового потрясіння; автор-початківець; провідний спеціаліст (фахівець); потерпілий від повені; облісілий (полісілий); промовець; легкозаймисті речовини; що вірить у Бога (вірник, вірянин, вірний); присутні; чинне законодавство; ми, що нижче підписалися; у нинішньому (поточному) році; торік.

10. Підкресліть правильний варіант перекладу.

I. 1. На протезении шести недель. На протязі шести неділь — на протязі шести тижнів — протягом шести неділь — протягом шести тижнів.

2. Разработать следующие мероприятия. Розробити слідуючі міроприємства — розробити слідуючі заходи — розробити такі заходи.

3. Приложит все усилия. Докласти всі зусилля — докласти всіх зусиль — прикласти всіх зусиль — прикласти всі зусилля.

4. В результате проверки. У результаті перевірки — в результаті перевірки — внаслідок перевірки.

5. Выполнить большой объем работ. Виконати великий обсяг робіт — виконати великий об'єм робіт.

6. Отчет о ходе уборки урожая. Звіт про хід збору врожаю — звіт про хід збирання врожаю.

7. В соответствии с планом. У відповідності з планом — у відповідності до плану — відповідно з планом — відповідно до плану.

8. Представляют отчет. Представляти звіт — подавати звіт.

9. Подотчетное лицо. Підзвітне лице — підзвітна особа.

II. 1. По собственному желанию. По власному бажанню — за власним бажанням — з власного бажання.

2. В случае невыполнения условий контракта. У випадку невиконання умов контракту — у разі невиконання умов контракту.

3. Выслать письмо по адресу. Надіслати листа за адресою — надіслати листа по адресу — надіслати листа на адресу.

4. Несмотря на погодные условия. Не зважаючи на погодні умови — незважаючи на погодні умови — не дивлячись на погодні умови.

5. Благодаря общим усилиям. Завдяки спільним зусиллям — дякуючи спільним зусиллям.

6. В соответствии с правилами. У відповідності з правилами — відповідно з правилами — відповідно до правил.

7. Количество экземпляров акта. Кількість примірників акту — кількість примірників акта.

8. Создать комиссию. Створити комісію — утворити комісію.

III. 1. Заключение комиссии. Заключення комісії — висновок комісії.

2. На основании акта. На основі акту — на підставі акту — на основі акта — на підставі акта.

3. Не пригодные для дальнейшей эксплуатации. Не придатні для дальнішої експлуатації — непридатні для дальнішої експлуатації — непридатні для дальшої експлуатації — непридатні для подальшої експлуатації.

4. Показатели прироста. Показники приросту — показчики приросту.

5. Объем выполненных работ. Обсяг виконаних робіт — об'єм виконаних робіт.

6. Приемочный акт. Приймочний акт — приймальний акт — прийомочний акт.

7. Остаток составляет 5 тыс. грн. Залишок складає 5 тис. грн. — залишок становить 5 тис. грн.

8. Согласно акта. Згідно акта — згідно до акта — згідно з актом.

11. Дібравши потрібні прийменники, утворіть стандартні словосполучення.

Працювати ... найм; заслуговувати ... увага; взяти ... основа; взяти ... увага; мати ... увага; відповідно ... закон; згідно ... інструкція; ставити ... мета; мати ... мета; зважати ... обставини.

12. Вставте потрібні прийменники, узгодивши з ними іменники, що в дужках.

Ми підготувалися... (засідання) _____.

Я мешкаю... (адреса) _____.

Ви можете звернутися... (допомога) _____.

Треба підготувати заходи... (поліпшення умов праці)

_____.

Запрошуємо Вас... (робота) _____.

Ми надіслали листа... (адреса) _____.

На підприємстві було створено комісію... (справи молоді)

_____.

Я звернулася з проханням надати відпустку... (сімейні обставини)

_____.

ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Панько Т.І. Від терміна до системи. — Львів : Світ, 1979. — 146 с.
2. Панько Т.І., Кочан І.М., Мацюк Г.П. Українське термінознавство. — Львів : Світ, 1994. — С. 160—174, 195—206.
3. Карпова Л.В. Термін і художнє слово. — К.: Наук. думка, 1967. — С. 3—13.
4. Зарицький М.С. Актуальні проблеми українського термінознавства: підручник / М.С. Зарицький.—К. : ІВЦ «Видавництво «Політехніка»; ТОВ «Фірма «Періодика», 2004.—128 с.
5. Наконечна Г. Українська науково-технічна термінологія: історія і сьогодення / Г. Наконечна.—Львів : Кальварія, 1999.—316 с.
6. Мурашко Л.В. З історії формування української військової термінології // Мовознавство. — 1997. — № 4,5. — С. 49—52.
7. Соколова С.О. До питання про формування української аспектологічної термінології // Мовознавство. — 1993. — № 1. — С. 33—35.
8. Кочан І.М. Слова з міжнародними терміноелементами в сучасній українській літературній мові // Мовознавство. — 1998. — № 6. — С. 62—67.

Додаткова:

1. *Бондарчук Л.М.* Українська мова в інформаційних системах: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / Л.М. Бондарчук — К. : КНЕУ, 2006. — 140 с.
2. *Волкотруб Г.* Практична стилістика української мови: навчальний посібник. — 2-ге вид., випр. і доп. / Г. Волкотруб. — Т. : Підручники і посібники, 2008. — 256 с.
3. *Глущик С.В., Дияк О.В., Шевчук С.В.* Сучасні ділові папери: навч. посібник для вищих та сер. спец. навч. закладів. — 4-те вид., перероблене і доп. / С.В. Глущик, О.В. Дияк, С.В. Шевчук. — К. : А.С.К., 2005. — 400 с.
4. *Гриценко Т.* Українська мова та культура мовлення. / Т. Гриценко. — Вінниця : Нова книга, 2003. — 472 с.

5. *Гуць М.В., Олійник І.Г., Ющук І.Л.* Українська мова у професійному спілкуванні: навчальний посібник / М.В. Гуць, І.Г. Олійник, І.Л. Ющук. — К. : Вее Zone, 2004. — 336 с.
6. *Загнітко А.П., Данилюк І.Г.* Українське ділове мовлення: професійне і непрофесійне спілкування / А.П. Загнітко, І.Г. Данилюк. — Д. : БАО, 2008. — 480 с.
7. *Зарицький М.С.* Актуальні проблеми українського термінознавства: підручник / М.С. Зарицький. — К. : ІВЦ «Видавництво «Політехніка»; ТОВ «Фірма «Періодика», 2004. — 128 с.
8. *Наконечна Г.* Українська науково-технічна термінологія: історія і сьогодення / Г. Наконечна. — Львів : Кальварія, 1999. — 316 с.
9. *Пономарів О.Д.* Стилїстика сучасної української мови: підручник / О. Пономарів. — 3-тє вид, перероб. і доповн. — Т. : Навчальна книга — Богдан, 2000. — 248 с.
10. Українська мова. Енциклопедія / Редкол.: В.М. Русанівський, О.О. Тараненко, М.П. Зяблюк та ін. — К.: Укр. енцикл., 2000. — 824 с. // <http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm>

1. Семенов О.М. Культура наукової української мови: навч. посіб. / О.М. Семенов — К. : ВЦ Академія, 2010. — 216 с.
2. Волкотруб Г. Практична стилїстика української мови: навчальний посібник. — 2-ге вид., випр. і доп. / Г. Волкотруб. — Т. : Підручники і посібники, 2008. — 256 с.
3. *Гуць М.В., Олійник І.Г., Ющук І.Л.* Українська мова у професійному спілкуванні: навчальний посібник / М.В. Гуць, І.Г. Олійник, І.Л. Ющук. — К. : Вее Zone, 2004. — 336 с.
4. *Загнітко А.П., Данилюк І.Г.* Українське ділове мовлення: професійне і непрофесійне спілкування / А.П. Загнітко, І.Г. Данилюк. — Д. : БАО, 2008. — 480 с.
5. *Пономарів О.Д.* Стилїстика сучасної української мови: підручник / О. Пономарів. — 3-тє вид, перероб. і доповн. — Т. : Навчальна книга-Богдан, 2000. — 248 с.
6. Українська мова. Енциклопедія / Редкол.: В.М. Русанівський, О.О. Тараненко, М.П. Зяблюк та ін. — К.: Укр. енцикл., 2000. — 824 с. // <http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm>

1. Бондаренко В.В., Дубічинський В.В., Кухаренко В.М. Переклад науково-технічної літератури. — Харків, 2001.

2.Федоров А.В. Основы общей теории перевода. —
Москва, 1983.

Мовні ресурси в Інтернеті:

- Лінгвістичний портал // <http://www.mova.info/>
- Словники // <http://www.mova.info/links.aspx?l1=184>
- Блог «Українська мова»
// <https://twitter.com/#!/ukrayinskamova>

<http://velyka-chy-mala-litera.wikidot.com/>

<http://yak-my-hovorymo.wikidot.com/>

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ОПРАЦЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ НАУКОВОГО ДЖЕРЕЛА

АНОТАЦІЯ - коротка стисла характеристика змісту книги, статті тощо.

Елементами анотації можуть бути:

- основна тема, проблема, мета роботи;
- результати роботи;
- що нового подає анотований науковий текст порівняно з іншими, спорідненими за тематикою чи цільовим призначенням;
- відомості про автора первинного наукового тексту;
- вказівки на належність автора до певної країни (або тексти науковців, перекладені з іноземних мов);
- підтвердження переваг анотованої праці, запозичені з інших документів;
- дані про зміну заголовку, авторського колективу, року видання (при перевиданні);
- рік, яким розпочинається випуск багатотомного видання.

АЛГОРИТМІЧНИЙ ПРИПИС ДО АНОТУВАННЯ НАУКОВОГО ДЖЕРЕЛА

1. Ознайомтеся з вихідними даними наукового джерела (назва, жанр наукової продукції, автор, рік і місце видання, структура, обсяг, ілюстрації тощо).

2. Прочитайте текст, усвідомлюючи його загальний зміст. Визначте логічний суб'єкт (те, про що розповідається в тексті) і логічний предикат (те, що про це говориться).

3. З'ясуйте актуальність і адресат джерела (статті, книги

тощо).

4. Проаналізуйте структуру тексту (книги), визначивши вступну, основну та заключну частини.

5. Визначте головну інформацію основної частини тексту, відповівши для цього на такі питання:

- Які проблеми висвітлюються?
- Що констатує автор?
- Як розглядаються і розв'язуються поставлені проблеми?
- Яких висновків доходить автор?

6. Оформіть письмово текст анотації, використовуючи необхідні лексико-граматичні конструкції.

7. Здійсніть самоконтроль виконаної роботи.

8. Відредагуйте текст анотації, зіставивши його з науковим джерелом і перевіривши за правописними нормами. Зверніть увагу на обсяг анотації (не більше 8% тексту-джерела), її структурну організацію і логіко-граматичні зв'язки між реченнями та їх частинами.

Примітка. Найпоширенішою є така модель довідково-рекомендаційної анотації наукового джерела:

1. Вступна частина: вихідні дані джерела (назва, жанр, автор, місце і рік видання, структура, обсяг, ілюстрації).

2. Основна частина: перелік основних проблем та/або висновків тексту-джерела (можна за розділами, главами, параграфами).

3. Заключна частина: актуальність і адресат джерела.

Пам'ятайте! Показниками рівня анотації є:

- якість і точність інформації про періоджерело;

- логічне її оформлення;
- відповідність чинним мовним нормам;
- обмежений обсяг.

Лексико-граматичні засоби для складання анотації наукової статті

1.	Вступна частина анотації (бібліографічний опис) статті	Стаття, що анотується, має назву Статтю під назвою “...” опубліковано в журналі (часописі) “...” за ... р., № (число)... Стаття містить таблиці..., схеми...
2.	Тематика статті	Статтю присвячено актуальній проблемі... Тема статті — ... Автор статті висвітлює теоретично значуще питання... Стаття являє собою узагальнення (огляд, виклад, аналіз, опис)... У статті йдеться про... Автор статті “...” здійснює ґрунтовний аналіз...
3.	Проблематика статті	У статті розв'язуються (висвітлюються, досліджуються, ставляться, порушуються) проблеми... Автор формулює... Автор визначає сутність поняття... Автор висвітлює в ході дослідження такі актуальні питання, як... У статті узагальнюються результати дослідження... Автор пропонує науково-ґрунтовний аналіз...

4.	Ілюстрування думок прикладями	Автор наводить переконливі приклади... Автор ілюструє прикладами... Автор цитує... У статті наведено статистичні дані... Для переконливої ілюстрації автор використовує...
5.	Підсумок. Висновки	Автор наводить висновки... Автор підбиває підсумки... Автором стверджується, що... Завершуючи дослідження, автор формулює висновки:... Автор переконує, що...

ЗРАЗОК:

Назаревич Л. Т. Вивчення української мови як іноземної: прийоми та методи ейдетики / Л. Т. Назаревич. – Науковий вісник ТНПУ. – Тернопіль : Мандрівець, 2015. – С. 3-15.

У статті порушено питання, пов'язані з проблемою мовної адаптації студентів зарубіжних країн. Акцентовано на ейдетиці як способі подачі навчального матеріалу під час вивчення української мови іноземцями. Розглянуто основні принципи ейдетики — наочність, а також деякі методи: ланцюжковий, піктографічний, фонетичних асоціацій, парадоксальних вербальних перетворень, що базуються на розвитку образного мислення та є інструментом швидкого й ефективного засвоєння нового матеріалу.

Розраховано на викладачів-мовників.

Ключові слова: ейдетика, наочність, образність, асоціація, метод.

АЛГОРИТМІЧНИЙ ПРИПИС
ДО РЕФЕРУВАННЯ КІЛЬКОХ НАУКОВИХ ДЖЕРЕЛ

1. Визначте мету й особливості реферування кількох наукових джерел.
2. Сформулюйте чітко й точно тему оглядового реферату, усвідомивши межі теми, з якої добиратиметься та узагальнюватиметься наукова інформація.
3. Опрацюйте оглядовим читанням відібрані наукові джерела і визначте поміж них базове за змістом, тобто те, в якому тему розкрито найглибше та найповніше.
4. Опрацюйте реферативним читанням (спочатку ознайомчо-пошуковим, а потім суцільним) базове джерело, звертаючи увагу на курсив.
5. Складіть логізований план базового джерела.
 6. Прочитайте всі джерела (по черзі) і знайдіть у кожному нову (по відношенню до базового джерела) інформацію за темою оглядового реферату. Деталізуйте план базового джерела пунктами й підпунктами — і ви одержите загальний план кількох наукових джерел за визначеною темою, тобто план реферату-огляду.

Примітка. Для уникнення повторного конспектування наукових джерел є доцільним робити записи на окремих аркушах, але з обов'язковим зазначенням вгорі питання за загальним планом. Цитати треба супроводжувати вказівкою на автора й вихідні дані джерела (назва, рік, сторінка).

7. Систематизуйте відібраний матеріал відповідно до загального

плану реферату та його структурної схеми.

8. Порівняйте наукові позиції авторів статей (спільне, подібне, відмінне), застосовані ними методи дослідження, одержані результати, висновки.
9. Скористайтеся різними видами мовних трансформацій (перифразування, узагальнення, абстрагування тощо) та лексичними засобами організації зв'язного тексту і підготуйте письмовий реферат-огляд.

Примітка. У разі потреби, можна висловити в заключній, частині реферату-огляду своє ставлення до теми та характеру висвітлення її в опрацьованих наукових джерелах.

10. Здійсніть самоконтроль написаного реферату-огляду на всіх рівнях: смислового (чи всю основну та нову інформацію джерел висвітлено), структурно-логічному (чи немає повторів, непослідовності) та мовному/мовленнєвому (чи немає помилок).

Ознайомтесь уважно з мовними/мовленнєвими стандартами-кліше для наукового реферування. Визначте з-поміж них спільні для анотації та реферату і выпишіть кліше, актуальні в обраній вами спеціальності.

1. Вступна частина реферату:

Робота присвячена (присвячений) актуальній проблемі...

Книга є викладом (описом, аналізом, оглядом...) (чого?)...

є результатом (чого?)...

є узагальненням (чого?)...

містить (що?)...

складається з (чого?)...

висвітлює (що?)...

2. Основна частина реферату:

Аналізується / Аналізуються

актуальна (нова, важлива...) проблема

система (чого?)...

сутність та форми (чого?)...

роль (чого в чому?)...
 структура та зміст (чого?)...
 різні точки зору (на що?)...
 результати (чого?)...
 (які?) ... протиріччя (в чому?)...
 механізми (чого?)... природа (чого?)...
 (яка?)... природа...
 коло проблем (чого?)...

Наводиться / Наводяться
 (яка?)... теорія...
 загальна характеристика (чого?)...
 результати (чого?)...
 вагомий статистичний матеріал стосовно (чого?)...
 аналіз (чого?)...
 (які?)... відомості... відомості (про що?)...
 дані (про що?)...
 характеристики (чого?)...
 (яка?)... класифікація...
 класифікація (чого?)...
 типологія (чого?)...
 дефініція (чого?)...
 тлумачення (чого?)...

Викладається / Викладаються
 концепція (чого?)...
 проблеми (чого?)...
 загальні норми (чого?)...
 підходи до розв'язання (чого?)...
 суть (чого?)...
 принципи (чого?)...
 правила (чого?)...
 погляди (на що? кого?)...

Досліджується / Досліджуються
 аргументи на користь (чого?)...
 контраргументи...
 тези доповіді (чого?)...
 (яка?)... проблема...
 проблема (чого?)...
 низка (яких?) проблем...
 процес (чого?)...
 (який?)... процес...
 (які?)... функції...
 зміст і форми (чого?)...
 такі проблеми, як...

застосування (чого в чому?)...
зрушення (в чому?)...
форми і методи (чого?)...
(які?)... питання...
(які?)... категорії...
(яка?)... парадигма...
стан (чого?)...

Обґрунтовується/ Обґрунтовуються
(яка?)... теорія... теза (про що?)...
погляди науковців (на що? стосовно чого?)...
(яка?)... доктрина...
точка зору практиків (на що?)...
(яка?)... концепція...
(яка?) ... позиція законодавця...
позиція законодавця (на що? стосовно чого?)...
перспективи (чого?)...
авторське розуміння (чого?)...
система (чого?)...
шляхи розв'язання (чого?)...

Узагальнюється
(який?)... досвід...

РЕЦЕНЗІЯ — це письмовий аналіз джерела з метою визначити актуальність, новизну, теоретичне значення, практичну цінність і достовірність вирішення поставлених у ньому проблем. Залежно від призначення виділяють такі типи рецензії: з о в н і ш н і, які розраховані на масового читача, та в н у т р і ш н і — розраховані на обмежене коло реципієнтів. Рецензію характеризують як поліфункціональний жанр, що поєднує функції інформації, впливу, переконання, аналізу, та стилістично гібридний — поєднує елементи як публіцистичного стилю, так і наукового.

Рецензія передбачає аналіз та оцінку певного твору (наукової праці), критичний розбір, рекомендацію до захисту чи друку, проведення наукового обговорення й діалогу.

Рецензією вважається **відгук** наукового керівника (консультанта), офіційних опонентів, провідної установи під час захисту кваліфікаційної роботи, кандидатської та докторської дисертацій.

Основні елементи рецензії: 1) об'єкт і предмет аналізу; 2) актуальність теми; 3) короткий зміст; 4) формулювання основної тези; 5) загальна оцінка; 6) недоліки, прорахунки; 7) висновки.

Об'єктом оцінювання слугують насамперед:

- повнота, глибина, усебічність розкриття теми;
- новизна та актуальність поставлених завдань і проблем;
- коректність аргументації та системи доказів;
- достовірність результатів;

Змістові складові рецензії	Типові мовні формули
Об'єкт аналізу	Рукопис книги, стаття в журналі, кандидатська дисертація, автореферат, магістерська робота дипломна робота тощо (праця автора, рецензована робота...)
Актуальність теми	Актуальність теми зумовлена потребою у вивченні/дослідженні... Дослідження присвячене актуальній темі... Автор розглядає важливі питання сучасності...

Структура роботи	<p>Дослідження складається зі вступу, ... розділів, висновків, ... додатків тощо (вказується загальна кількість сторінок, позицій у списку використаних джерел, наявність ілюстрацій, таблиць, графіків)</p> <p>На початку дослідження (статті, монографії, дисертації) автор указує на...</p> <p>Автор аналізує наявні джерела з цієї проблеми...</p> <p>Дослідник розглядає питання...</p> <p>Автор (учений, науковець) доводить, що...</p> <p>Аргументовано стверджується думка, що...</p>
Формулювання основної тези	<p>Основна проблема дослідження полягає у...</p> <p>У статті на перше місце висувається питання про...</p>
Загальна оцінка: позитивна	<p>Робота вирізняється ... значним фактичним матеріалом, ... оригінальним під ходом до аналізу та вирішення поставлених завдань, ... високою інформативністю</p> <p>Автор доводить (підтверджує) свою думку значним ілюстративним (статистичним, експериментальним) матеріалом...</p> <p>Автор справедливо (слушно) зазначає,.. аргументовано обгрунтовує,.. чітко визначає, детально аналізує, ретельно розглядає, уважно простежує, доказово критикує...</p> <p>Як переконливо доводить автор, не всі попередні ідеї витримали випробування часом...</p> <p>Автор уважно аналізує погляди опонентів...</p> <p>Ідея автора ... досить продуктивна (плідна, оригінальна, новаторська)...</p> <p>Праця важлива нестандартними підходами до вирішення...</p> <p>Думка автора ... (про що?) видається перспективною</p> <p>Важко не погодитися з...</p> <p>Думки (положення) автора про ... сформульовані чітко (доказово, переконливо)</p> <p>Висновки автора достовірні й результативні. Вони ґрунтуються на аналізі значного фактичного (ілюстративного) матеріалу...</p> <p>Безперечною заслугою автора варто вважати новий підхід до вирішення... запропоновану класифікацію... способи узагальнення... певні уточнення існуючих понять...</p>
Загальна оцінка: неоднозначна	<p>Варто відзначити певні дискусійні моменти...</p> <p>Така постановка питання не є однозначною</p>

	<p>Однаке, цікаві думки не підкріплені фактами... роздуми автора здаються декларативними... все ж робота заслуговує позитивної оцінки.</p> <p>Автор доволі цікаво проаналізував сучасний стан проблеми. Водночас, на нашу думку, аналіз міг бути глибшим і змістовнішим</p> <p>Справедливо вказуючи на... автор помилково вважає, що...</p> <p>Деякі положення автора залишаються бездоказовими, зокрема й такі...</p> <p>У роботі (статті, дослідженні, монографії тощо) відчутно не вистачає ілюстративного та фактичного матеріалу. Тому висновки автора здаються дещо некоректними</p> <p>На підтвердження цієї тези автор наводить кілька аргументів (прикладів, даних), які не завжди переконливі</p> <p>Незважаючи на дискусійність (неоднозначність) основної концепції (положень, висновків, рекомендацій) цієї праці, варто відзначити її актуальність для...</p>
<p><i>Недоліки, вади, помилки</i></p>	<p>Сумнів викликає доцільність (коректність, продуктивність) такого підходу...</p> <p>Серед недоліків дослідження — надмірна (невиправдана) категоричність висновків автора</p> <p>Суттєвий (серйозний) недолік роботи полягає у... (непереконливості доказів, спрощеному підході до... відсутності чіткої характеристики... відсутності критичної оцінки...</p> <p>До прорахунків роботи належать...</p> <p>Методично робота побудована нераціонально, варто б скоротити...</p> <p>Поза розглядом дослідження залишилися питання...</p> <p>Автор не розглянув питання, що безпосередньо стосуються теми дослідження</p> <p>Зазначені недоліки мають суто локальний (рекомендаційний) характер і не впливають на остаточні результати дослідження.</p> <p>Вказані зауваження не впливають суттєво на загальну позитивну оцінку роботи.</p>

<i>Висновки</i>	Загалом це цікава, ґрунтовна й корисна робота, що має незаперечне практичне й теоретичне значення Таким чином, розглянуте дослідження заслуговує позитивної (високої) оцінки Робота відповідає усім вимогам, може бути оцінена позитивно, а її автор заслуговує на присудження ... (наукового ступеня...)
-----------------	--

ВІДГУК — стисла форма письмової оцінки виконаної роботи (курсової, бакалаврської, магістерської кваліфікаційних робіт, кандидатського чи докторського дослідження). Особливість відгуку, як правило, наукового керівника чи консультанта, полягає в підтвердженні готовності виконаної роботи до захисту, зосередженні уваги на найважливіших моментах та якості дослідження. Обсяг відгуку невеликий — 1-3 сторінки.

АЛГОРИТМІЧНИЙ ПРИПИС ДО СКЛАДАННЯ НАУКОВОЇ ДОПОВІДІ (МОНОЛОГУ)

1. З'ясуйте мету і завдання свого монологу з урахуванням складу слухацької аудиторії.
2. Уточніть його тему та визначте її змістові межі.
3. Доберіть і ретельно опрацюйте наукову літературу різними видами читання (оглядовим, пошуковим, суцільним).
4. Складіть деталізований план доповіді (монологу).
5. Визначте проблеми дискусійного характеру та принципи їх презентації.
6. Доберіть фактичний матеріал (у т.ч. можливі таблиці, діаграми, графіки, схеми тощо) до кожного пункту розробленого плану.
7. Спрогнозуйте можливі запитання слухачів і підготуйтеся до їх висвітлення під час доповіді чи обговорення.
8. Лаконічно й однозначно та відповідно до мети доповіді сформулюйте висновки.
9. Продумайте оригінальну (наприклад, несподівану для слухачів інформацію, що може здивувати їх) вступну частину доповіді.
10. Визначте місця для риторичних і проблемних запитань, логічних пауз тощо.
11. Оформіть у письмовому вигляді матеріали доповіді.
12. Перевірте матеріали доповіді на відповідність основним вимогам: логіці викладу, точності інформації, чинним мовним/ мовленнєвим нормам.
13. Виголосіть, не спираючись на текст, окрім плану і цитат, доповідь вдома перед уявними (в цьому разі запишіть монолог на відеомагнітофон або диктофон) чи реальними слухачами.
14. Здійсніть самоконтроль виконаної роботи при огляді відеокасети.
15. Відредагуйте (у разі потреби) текст підготовленої доповіді.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Текст, у якому немає місця для емоцій, однак за своєю безпристрасністю він приховує глибокі почуття дослідника, науковця, інтелектуала, його розчарування чи тріумф, називається:

- А. науковий
- Б. офіційно-діловий
- В. епістолярний
- Г. художній

2. Текст, у якому гармонійна думка (інтелектуальна краса, світло розуму) потребує особливо гармонійної форми, називається:

- А. офіційно-діловий
- Б. науковий
- В. розмовно-побутовий
- Г. публіцистичний

3. Текст, в якому аналізуються погляди науковців, обґрунтовується необхідність щось змінити, уточнити, вдосконалити, запровадити, називається:

- А. епістолярний
- Б. конфесійний
- В. художній
- Г. науковий

4. Текст, у якому засоби образності (порівняння, метафори) допомагають адресатові яскравіше уявити абстрактні ідеї дослідника, зрозуміти сутність складного явища, називається:

- А. науковий
- Б. офіційно-діловий
- В. епістолярний
- Г. розмовно-побутовий

5. Стислий виклад змісту першоджерела називається:

- А. конспект
- Б. рецензія
- В. стаття
- Г. монографія

6. Стислий виклад змісту першоджерела, що передбачає згадку й узагальнення чужих думок, а також власну оцінку й відповідні висновки, називається:

- А. реферат
- Б. конспект

- В. план
- Г. ключові слова

7. Коротка характеристика змісту книги чи статті, у якій наводяться найважливіші дані, викладається зміст, називається:

- А. анотація
- Б. бібліографічний опис
- В. монографія
- Г. план

8. Коротко сформульовані основні положення доповіді, статті, монографії у вигляді окремих простих розповідних речень, написаних з абзацу, без прикладів, таблиць, ілюстрацій,—це:

- А. ключові слова
- Б. есе
- В. тези
- Г. конспект

9. Наукова робота — це:

- А. письмовий виклад плану дослідження певного явища
- Б. письмовий виклад результатів наукового дослідження
- В. письмовий виклад результатів моніторингу ринку
- письмовий виклад зреферованої інформації з різних джерел

10. Наукова робота — це:

- А. обов'язкова форма звітності під час навчання в ВНЗ
- Б. обов'язкова форма звітності під час підготовки до ЗНО
- В. обов'язкова форма звітності перед МВФ
- Г. обов'язкова форма звітності під час вступу до СОТ

11. Наукова студентська робота — це:

- А. дослідницько-реферативна праця, яка дозволяє виробити навички наукового пошуку, виявити знання з певної дисципліни, продемонструвати вміння самостійно і творчо мислити
- Б. реферативна праця, яка дозволяє виробити навички комп'ютерного набору текстів, закріпити знання з певної дисципліни, продемонструвати вміння командної праці
- В. кваліфікаційна праця, яка дозволяє збільшити рейтинг із дисципліни
- Г. дослідницько-реферативна праця, яка дозволяє виробити навички складання й оформлення офіційно-ділових паперів, виявити знання норм чинних законів та ДСТУ 4163-2003

12. Основним видом студентської науково-дослідної письмової праці в ВНЗ є:

- А. курсова робота
- Б. реферат

- В. конспект
- Г. дисертація

13. Тези — це:

- А. коротко сформульовані основні положення статті, доповіді, лекції, що виражають суть висловленого
- Б. письмовий переказ змісту книги, статті, лекції
- В. документ, який містить висновки уповноваженої особи чи установи щодо запропонованих на розгляд рукописних робіт
- Г. наукова робота, виконана на основі критичного огляду кількох наукових джерел

14. Конспект — це:

- А. документ, який містить висновки уповноваженої особи чи установи щодо запропонованих на розгляд рукописних робіт
- Б. коротко сформульовані основні положення статті, доповіді, лекції, що виражають суть висловленого
- В. наукова робота, виконана на основі критичного огляду кількох наукових джерел
- Г. короткий письмовий виклад змісту книги, статті, лекції чи іншої наукової праці

15. Анотація — це:

- А. коротка стисла характеристика змісту книги, статті тощо
- Б. короткий огляд книги, статті, що містить її критичну оцінку
- В. короткий письмовий виклад змісту книги, статті, лекції чи іншої наукової праці
- Г. критичний відгук на художній твір, друковану працю тощо

16. Реферат — це:

- А. наукова робота, виконана на основі критичного огляду й вивчення низки публікацій
- Б. короткий огляд книги, статті чи іншої наукової праці, що містить її критичну оцінку
- В. критичний відгук на художній твір, друковану працю тощо
- Г. коротко сформульовані основні положення статті, доповіді, лекції, що виражають суть висловленого

17. Курсова (дипломна) робота — це:

- А. письмове повідомлення значного обсягу про виконання письмової роботи за певний період
- Б. письмовий виклад результатів власного наукового дослідження, який ґрунтується на критичному огляді наукових джерел
- В. критичний огляд і вивчення низки публікацій, об'єднаних спільною темою
- Г. письмовий виклад змісту книги, статті, лекції чи іншої наукової праці

18. Ключове слово — це:

- А. письмовий виклад плану дослідження певного явища
- Б. слово або словосполучення, що найбільш повно і специфічно характеризує зміст наукового тексту або його частини
- В. слово або словосполучення, що в електронній формі характеризує зміст наукового тексту або його частини
- Г. перелік усіх матеріалів з певної тематики

19. Мовні формули (метамовні оператори) наукового стилю наведено в рядку:

- А. повідомляємо, надсилаємо вам, встановити контроль, згідно з оригіналом
- Б. автокефалія, анафема, догмати, єпитимія, конфесія, митрополит, архієпископ
- В. дати зелене світло, верхівка айсберга, у світлі дня, йти в ногу з часом
- Г. також; до речі; крім того; більше того; разом з тим; між іншим; таким чином

20. Метамовні оператори (мовні формули) наукового стилю наведено в рядку:

- А. слава Ісусу Христу! прийняти постриг; Патріарх; Високопреосвященні владики
- Б. прошу дозволити; відповідно до; мати на увазі; брати участь
- В. цікаво відзначити, що; інакше кажучи; словом; отже; як уже було зазначено
- Г. сильні світу цього; офіційні джерела; гостре запитання; чітко і ясно

21. Метамовні оператори (мовні кліше) наукового стилю наведено в рядку:

- А. як зазначалося раніше; як було показано; як було доведено; по-перше; по-друге
- Б. порядок денний; доводжу до відома; складено і завірено у двох примірниках
- В. єпископ; архімандрит; ігумен; Папа Римський; кардинал; благослови, Господи!
- Г. тримати руку на пульсі; широкий загал; точка зору; відверта критика

22. Використовувати праці інших авторів у науковій роботі можна шляхом:

- А. цитування, перефразовування, узагальнення
- Б. запозичення, привласнення чужих ідей
- В. табування, евфемізації, калькування
- Г. усі названі вище способи правильні

23. Перефразовуючи, узагальнюючи чи цитуючи праці інших авторів, дослідник передусім має на меті:

- А. красивіше оформити власну працю
- Б. побільшити свій рейтинг з дисципліни

- В. збільшити обсяг тексту наукової праці
- Г. висловити власну позицію

24. Дослівне запозичення чужого тексту, що не супроводжується посиланням на джерело, називається:

- А. цитата
- Б. плагіат
- В. переклад
- Г. калька

25. Офіційно-діловий стиль має такі підстили:

- А. законодавчий, дипломатичний, юридичний, адміністративно-канцелярський, приватного листування
- Б. законодавчий, дипломатичний, юридичний, адміністративно-канцелярський, службового листування
- В. законотворчий, дипломатичний, юридичний, адміністративно-канцелярський, приватного листування
- Г. власне законодавчий, питома юридичний, канцелярський, приватного листування, службового листування

26. Науковий стиль має такі підстили:

- А. власне науковий, науково-популярний, науково-навчальний
- Б. власне науковий, науково-дослідний, науково-популярний
- В. власне науковий, епістолярний, науково-навчальний
- власне науковий, науково-дослідний, науково обґрунтований

27. Укажіть, до якого стилю належить текст: «Конвертованість національної валюти забезпечується наявністю певної частини конкурентоспроможної продукції на світовому ринку, насиченістю товарною масою внутрішнього ринку, наявністю певного запасу вільно конвертованих валют, золота та іншими чинниками»

- А. публіцистичного
- Б. наукового
- В. художнього
- Г. офіційно-ділового

28. Укажіть, до якого стилю належить текст: «Я, нижче підписаний Альфред Бернхард Нобель, обдумавши й вирішивши, оголошую мій заповіт щодо майна, нажитого мною до моменту смерті. Все майно, що залишилося після мене й яке можна реалізувати, розподілити в такий спосіб: мій капітал духівники повинні перевести в цінні папери, створивши фонд, відсотки з якого будуть видаватися у вигляді премії тим, хто протягом попереднього року приніс найбільшу користь людству».

- А. публіцистичного
- Б. наукового
- В. художнього

Г. офіційно-ділового

29. Укажіть, до якого стилю належить текст: «Валюта конвертована — національна грошова одиниця, що має здатність вільно (шляхом купівлі-продажу) обмінюватись на іноземні валюти, виконувати функції світових грошей».

- А. конфесійного
- Б. публіцистичного
- В. наукового
- Г. офіційно-ділового

30. Укажіть, до якого стилю належить текст: «Вказані відсотки слід розділити на п'ять рівних частин, які призначаються: перша частина тому, хто зробив найважливіше відкриття або винахід в галузі фізики, друга—тому, хто зробив крупне відкриття або вдосконалення в галузі хімії, третя—тому, хто домогся видатних успіхів у галузі фізіології або медицини, четверта—творцю найзначнішого літературного твору, що відображає людські ідеали, п'ята—тому, хто сприяв з'єднанню народів, ліквідації рабства, зниженню чисельності існуючих армій, а також мирній домовленості»

- А. конфесійного
- Б. епістолярного
- В. наукового
- Г. офіційно-ділового

31. Укажіть, до якого стилю належить текст: «Спробуймо уявити собі, як виглядала б російська культура і наука без своїх українських гілок, тобто без внеску українців (у літературі: Богданович, Гнідич, Наріжний, Капніст, Гоголь, Данилевський, Мордовцев, Мачтет, Короленко та багато-багато інших; у живопису: Левицький, Боровиковський, Трутовський, Куїнджі, Рєпін — так, так, Рєпін завжди підкреслював своє українське походження і свої українські симпатії — та багато-багато інших; у музиці: Бортнянський, Березовський, Стравинський; у різних галузях науки: Остроградський, Ушинський, Миклухо-Маклай, Гамалія, Лобачевський, М. Ковалевський, Овсяніко-Куликовський, Вернадський та багато-багато інших, аж до наших днів)».

- А. художнього
- Б. публіцистичного
- В. наукового
- Г. офіційно-ділового

32. Укажіть, до якого стилю належить текст: «Немалий внесок зробили українці і в польську науку та культуру. Це слід би знати — не задля національної гордині, а для подолання власного комплексу неповноцінності та чужого нехтування. (Інша річ — чим це оберталось для самої української культури. Якось Драгоманов на питання про те, чому українська інтелігенція виглядає такою слабосилою, відповів: а як би виглядала французька

інтелігенція, коли б третина її вважала себе німцями, третина англійцями і третина – італійцями?»

- А. офіційно-ділового
- Б. розмовно-побутового
- В. публіцистичного
- Г. наукового

33. Укажіть, до якого стилю належить текст: «Перекинутий місячний серп яснів на небі. Бліде опівнічне сяйво, як прозоре покривало, стелилося легенько й курилося по землі. Ліси, луки, небо, долини – все, здавалося, немов спало з розплющеними очима».

- А. художнього
- Б. публіцистичного
- В. наукового
- Г. офіційно-ділового

34. Укажіть, до якого стилю належить текст: «Вітер хоч би раз пурхнув де-небудь. У нічній прохолоді вчувалося щось вогке й тепле. Тіні від дерев та кущів, немов комети, гострими клинами лягали на спадисту рівнину. Отака була ніч, коли філософ Хома Брут мчав із дивним вершником на спині».

- А. конфесійного
- Б. публіцистичного
- В. художнього
- Г. епістолярного

35. Укажіть, до якого стилю належить текст: «Боже великий, Боже отців наших! Дай нашому народові якнайбільше добрих, святих християнських родин. Дай нам таких батьків, які голосно й відверто признавалися б до божественної Твоєї Євангелії і до Твоєї служби».

- А. офіційно-ділового
- Б. конфесійного
- В. публіцистичного
- Г. наукового

36. Укажіть, до якого стилю належить текст: «Валютні ризики часто не сприймаються всерйоз, оскільки вони «невидимі». Зважаючи на це, слід зауважити, що останню світову кризу було спровоковано не тільки фінансовими дисбалансами найбільших економік, а й нестійкістю їхніх валют. При цьому від неї серйозно постраждала сировинна периферія».

- А. офіційно-ділового (дипломатичний підстиль)
- Б. конфесійного
- В. розмовно-побутового
- Г. наукового (науково-популярний підстиль)

37. Укажіть, до якого стилю належить текст: «Інвестиційна апатія і відсутність стратегічних орієнтирів перетворили українську економіку на

заручницю сировинної кон'юнктури і технологічного застою. Навіть 15-відсоткове посилення долара до євро стало для неї фатальним».

- А. офіційно-ділового (юридичний підстиль)
- Б. художнього
- В. розмовно-побутового
- Г. наукового (науково-популярний підстиль)

38. Укажіть, до якого стилю належить текст: «Нерівномірність економічного розвитку ламає глобальну систему фіксованих курсів. Водночас синхронізація світової економіки впорядковує їхній відносний рух. Якщо МВФ і надалі ухилятиметься від своєї ролі валютного координатора, вони продовжать нарощувати резерви на випадок несприятливої кон'юнктури або валютного демпінгу своїх потужних сусідів».

- А. офіційно-ділового (юридичний підстиль)
- Б. офіційно-ділового (дипломатичний підстиль)
- В. наукового (науково-навчальний підстиль)
- Г. наукового (науково-популярний підстиль)

39. Укажіть, до якого стилю належить текст: «Благослови, всемогутній Боже, український нарід. Даруй йому ласку вірно Тобі служити і доступити колись вічної нагороди в небі, бо Тобі, Боже, у Святій Тройці єдиний, Отче, Сину і Духу Святий, належить вся слава, честь і поклін на віки вічні. Амінь».

- А. офіційно-ділового
- Б. художнього
- В. наукового
- Г. конфесійного

40. Укажіть, до якого стилю належить текст: «Сину! Напиши, чи то цікаво Тобі і чи зрозуміло я пишу і чи мій коментар витримує твою критику. Пишучи, про стилістику не дбай, а намагайся висловлюватися точно – то є найкраща стилістика...».

- А. епістолярного
- Б. публіцистичного
- В. наукового
- Г. офіційно-ділового

41. Укажіть, до якого стилю належить текст: «Недосвідчені фахівці, скажемо прямо, у потенційних роботодавців не у великій шані. Тільки 1 % загальної кількості вакансій, розміщених на сайті НН.УА в останньому кварталі 2010-го – початку 2011-го, орієнтований на новачків. Та все-таки «свіжі голови» роботодавцям потрібні».

- А. офіційно-ділового
- Б. розмовно-побутового
- В. публіцистичного
- Г. наукового

42. Укажіть, до якого стилю належить текст: «Кожному десятому претендентові на працевлаштування сьогодні до двадцяти років, 60% належать до вікової категорії від 21 до 25, зважте, кожному четвертому — від 36. Не дивуйтеся: це пов'язано з тим, що люди просто вирішили радикально змінити напрям професійної діяльності. А що? У тридцять шість саме час круто змінювати життя. На краще. Однозначно!».

- А. офіційно-ділового
- Б. наукового
- В. розмовно-побутового
- Г. публіцистичного

43. Укажіть, до якого стилю належить текст: «Видавничому дому «Києво-Могилянська академія» у відділ реалізації та маркетингу на постійну роботу потрібен менеджер з продажу книг власного виробництва. Вимоги до кандидата: чоловік від 18 років; досвід роботи — бажаний; ПК — упевнений користувач; особисті якості — комунікабельність, мобільність, відповідальність, орієнтація на результат».

- А. офіційно-ділового
- Б. розмовно-побутового
- В. публіцистичного
- Г. наукового

44. Ознаками якого стилю є: точність, послідовність і лаконічність викладу, відсутність образності, емоційно забарвленої лексики, наявність реквізитів, розташованих у певному порядку?

- А. офіційно-ділового
- Б. наукового
- В. епістолярного
- Г. розмовного

45. Ознаками якого стилю є: лаконічність, недвозначність викладу, насиченість термінами, абстрактною лексикою, монологічний виклад, наявність цитат, посилань?

- А. офіційно-ділового
- Б. епістолярного
- В. наукового
- Г. конфесійного

46. Ознаки якого(их) стилю(ів) можуть уміщувати тексти художнього стилю?

- А. офіційно-ділового
- Б. наукового та розмовного
- В. публіцистичного та розмовного
- Г. усіх стилів

47. Ознаками якого стилю є актуальність та гострота проблематики, яскравість викладу, образність, принадлива мова, оцінні слова?

- А. розмовного
- Б. публіцистичного
- В. конфесійного
- Г. офіційно-ділового

48. Жанрами якого підстилю наукового стилю є дисертація, монографія, автореферат?

- А. власне наукового
- Б. науково-популярного
- В. науково-навчального
- Г. науково-технічного

49. Бібліографічний опис — це:

- А. сукупність бібліографічних відомостей про документ, його складові частини, які подані за довільними правилами та є необхідними і достатніми для загальної характеристики й ідентифікації документа
- Б. сукупність технічних відомостей про документ, його складові частини, які подані за довільними правилами та є допоміжним засобом ідентифікації документа
- В. сукупність юридичних відомостей про документ, його складові частини, які подані за певними правилами та є необхідними і вірогідними для загальної характеристики й ідентифікації документа
- Г. сукупність бібліографічних відомостей про документ, його складові частини, які подані за певними правилами та є необхідними і достатніми для загальної характеристики й ідентифікації документа

50. Бібліографія — це:

- А. текст, що розміщується на останній сторінці наукової праці
- Б. список літератури з певного питання
- В. перелік основних положень статті, лекції чи іншої наукової праці
- Г. сукупність документації в економічних науках

51. Довідкове зібрання слів, а також інших мовних одиниць з інформацією про їхнє значення, вживання, будову, походження, називається:

- А. словник
- Б. підручник
- В. правопис
- Г. Конституція

52. Мовні словники залежно від охоплення матеріалу однієї або більше мов поділяються на:

- А. одномовні й перекладні
- Б. лінгвістичні і енциклопедичні
- В. тлумачні і термінологічні
- Г. синонімів й антонімів

53. Словник іншомовних слів є різновидом такого словника:

- А. електронного
- Б. тлумачного
- В. словотвірного
- Г. орфографічного

54. Складні випадки написання й наголошування слів, лексичної та синтаксичної сполучуваності, розмежування синонімів та паронімів, особливості вибору граматичних форм розглядаються в:

- А. словниках-довідниках правильного слововживання (довідниках з культури мови)
- Б. історичних словниках, словниках застарілих слів та неологізмів
- В. фразеологічних словниках, словниках крилатих слів та афоризмів
- Г. термінологічних словниках певної галузі науки, техніки, професійної діяльності

55. Словник, що містить терміни певної галузі науки, мистецтва, виробництва, називається:

- А. словник скорочень
- Б. словник паронімів
- В. термінологічний словник
- Г. словник епітетів

56. Вікіпедія — це:

- А. сучасна багатотомна паперова енциклопедія
- Б. відкрита багатомовна мережева енциклопедія
- В. українсько-англійський економічний словник
- Г. тлумачний словник економічних термінів

57. Слова з погляду походження, що з'явилися в українській мові в період її формування й історичного розвитку, це:

- А. власне (питома) українська лексика
- Б. іншомовна (запозичена) лексика
- В. історизми
- Г. активна лексика

58. Слова-прибульці в мові, замість яких іноді доречно використовувати рівноцінні українські відповідники, називаються:

- А. просторічні слова
- Б. запозичені слова
- В. діалектні слова
- Г. професіоналізми

59. Слова, що містять позитивну або негативну емоційність і служать для вираження почуттів людини:

- А. діалектизми

- Б. фразеологізми
- В. експресивна лексика
- Г. пасивна лексика

60. Слова, характерні для мови певних територій і які з комунікативною метою іноді можна вживати у розмові з представниками цих територій, називаються:

- А. діалектні слова
- Б. запозичені слова
- В. просторіччя
- Г. номенклатурні назви

61. «Порожні» слова, котрі не мають жодного смислового навантаження і засвідчують вагання мовця чи його низьку мовну компетентність, називаються:

- А. терміни
- Б. слова-паразити
- В. афоризми
- Г. професіоналізми

62. Слова, які властиві мовленню певної соціальної групи людей і використовуються для експресивного, особливого, інколи засекреченого називання предметів і явищ:

- А. неологізми
- Б. архаїзми
- В. діалектизми
- Г. жаргонізми

63. Повторення частини слова чи цілого слова (небажане, помилкове або — навпаки — з певною стилістичною метою) називається :

- А. метафора
- Б. метонімія
- В. тавтологія
- Г. табу

64. Влучні вислови видатних осіб, часто повторювані цитати з літературних творів — це:

- А. кліше
- Б. афоризми
- В. неологізми
- Г. метамовні оператори

65. Заборона вживання певних слів, зумовлена культурними, етичними, моральними чинниками, називається:

- А. мовне табу
- Б. мовне кліше

- В. мовна формула
- Г. метамовний оператор

66. Надмір лексичних засобів у досягненні комунікативної мети називається:

- А. багатослів'я
- Б. малослів'я
- В. мовний імунітет
- Г. лінгвоцид

67. Буквальний переклад кожної частини іншомовного слова, словосполучення чи речення називається:

- А. калька
- Б. переспів
- В. білінгвізм
- Г. суржик

68. Одиниця історично сформованої термінологічної системи, що визначає поняття та його місце в системі інших понять, виражається словом або словосполученням, служить для спілкування людей, пов'язаних єдністю спеціалізації, належить до словникового складу мови і підпорядковується її законам це:

- А. термін
- Б. номенклатурна назва
- В. професіоналізм
- Г. жаргонізм

69. Слово, яке не тільки називає, а й логічно вичерпно, точно визначає поняття, тобто містить у собі більше інформації, ніж будь-яка інша одиниця лексики, це:

- А. номенклатурна назва
- Б. професіоналізм
- В. евфемізм
- Г. термін

70. З мовного погляду «атом», «кисень», «синус», «корінь», «ринок», «іпотека» – це:

- А. терміни-слова
- Б. терміни-словосполучення
- В. терміни-речення
- Г. професіоналізми

71. З мовного погляду «заяча губа», «важкі метали», «валюта конвертована» – це:

- А. терміни-слова
- Б. терміни-словосполучення
- В. терміни-речення

Г. номенклатурні назви

72. З мовного погляду «Кроком руш!», «На місці стій!», «Струнко!» – це:

- А. терміни-слова
- Б. терміни-словосполучення
- В. терміни- речення
- Г. жаргонізми

73. У складі української термінологічної лексики є:

- А. компоненти, утворені на питомому ґрунті
- Б. слова іншомовного походження
- В. обидва зазначені твердження правильні
- Г. жодне із зазначених вище тверджень неправильне

74. Основна сфера застосування термінологічної лексики — це:

- А. офіційно-діловий та науковий стилі
- Б. розмовно-побутовий та публіцистичний стилі
- В. конфесійний та епістолярний стилі
- Г. художній та публіцистичний стилі

75. Є тенденція термін іншомовного походження вживати в таких комунікативних обставинах:

- А. офіційно-діловому стилі та в суто наукових працях
- Б. науково-навчальній та науково-популярній літературі
- В. публіцистиці, в красному письменстві
- Г. конфесійному стилі, в епістолярії

76. Є тенденція термін українського походження вживати в таких комунікативних обставинах:

- А. офіційно-діловому стилі та в суто наукових працях
- Б. науково-навчальній та науково-популярній літературі
- В. публіцистиці, в художній літературі
- Г. богослужбних книгах, в епістолярному стилі

77. Усі терміни поділяються на:

- А. загальноживані, галузевоживані, вузькоспеціальні
- Б. загальнопоширені, галузеві, вузько профільні
- В. загальнопоширені, галузевопрофільні, вузьковживані
- Г. загальнонаукові, галузеві, вузькоспеціальні

78. Головні ознаки терміна:

- А. системність, точність, тенденція до багатозначності, наявність дефініції, нейтральність, відсутність синонімів
- Б. системність, точність, тенденція до однозначності, наявність закінчення, нейтральність, відсутність синонімів

- В. позасистемність, точність, наявність дефініції і похідних слів, емоційне забарвлення, відсутність антонімів
Г. позасистемність, відсутність дефініції, префіксальний спосіб творення, емоційність, відсутність паронімів

79. Головні способи творення термінів:

- А. запозичення з інших мов
Б. виникнення на питомому ґрунті
В. усі зазначені твердження правильні
Г. жодне із зазначених вище тверджень неправильне

80. Головні способи творення термінів на питомому (власне українському) ґрунті:

- А. словотвірний
Б. синтаксичний
В. вторинна номінація
Г. усі зазначені твердження правильні

81. Номенклатурні назви — це:

- А. конкретні назви одиничних об'єктів
Б. загальнонаукові терміни
В. галузеві терміни
Г. вузькоспеціальні терміни

82. Терміни «оник», «вітрогон», «міжповерхохід», «б'ючка», «цідило» утворено таким способом:

- А. словотвірний спосіб творення
Б. синтаксичний спосіб творення
В. вторинна номінація
Г. креація (кування) нових слів

83. Терміни «мишка» (комп'ютерна), «крило» (поливне), «кошик» (споживчий) утворено таким способом:

- А. вторинна номінація
Б. словотвірний спосіб творення
В. синтаксичний спосіб творення
Г. креація (кування) нових слів

84. Терміни «надвиробництво», «оборотність», «СЕП», «СОТ», «ЄС» утворено таким способом:

- А. вторинна номінація
Б. словотвірний спосіб творення
В. синтаксичний спосіб творення
Г. креація (кування) нових слів

85. Терміни «світове господарство», «європейська економіка», «валюта конвертована» утворено таким способом:

- А. креація (кування) нових слів
- Б. вторинна номінація
- В. словотвірний спосіб творення
- Г. синтаксичний спосіб творення

86. У тексті «До формування фінансової піраміди доклалися практично всі провідні ринкові гравці США: іпотечні компанії (Fannie Mae, Freddie Mac), інвестиційні банки (Goldman Sachs, Morgan Stanley, Lehman Brothers, Bear Stearns, Merrill Lynch), страхові компанії (AIG), пенсійні фонди, рейтингові агентства (Moody's, Standard&Poor's, Fitch), комерційні банки (Wachovia, Citigroup)» у дужках вжито:

- А. терміни
- Б. номенклатурні назви
- В. професіоналізми
- Г. жаргонізми

87. Словосполуки «валюта м'яка», «валютна змія», «валютна блокада», «дешеві гроші» – це:

- А. економічні терміни
- Б. юридичні терміни
- В. медичні терміни
- Г. лінгвістичні терміни

88. Словосполуки «дуель шумна», «жовті обов'язки», «жирний кіт», «захищений ведмідь» – це:

- А. біологічні професіоналізми
- Б. економічні професіоналізми
- В. юридичні професіоналізми
- Г. медичні професіоналізми

89. Словосполуки «втрати меню», «зелені гроші» «м'які долари», «м'яке приземлення» – це:

- А. зоологічні професіоналізми
- Б. авіаційні професіоналізми
- В. юридичні професіоналізми
- Г. економічні професіоналізми

90. Словосполуки «рейд на світанку», «ринок-кладовище», «живий мертвий» – це:

- А. зоологічні професіоналізми
- Б. економічні професіоналізми
- В. анатомічні професіоналізми
- Г. авіаційні професіоналізми

91. Усі терміни написано правильно в рядку:
- А. номенклатура, арендний, розпорядження
 - Б. прерогатива, зтворювати, адекватний
 - В. менеджер, бізнесмен, підприємницький
 - Г. двохтижневий, цивілізація, об'єднання
92. Усі терміни написано правильно в рядку:
- А. кар'єра, дос'є, мільон, народногосподарський
 - Б. навчально-виховний, матеріально-технічний
 - В. бухгалтерський, факторинг, лізинг
 - Г. задовільнити, препущення, пріоритет,
93. Усі терміни написано правильно в рядку:
- А. еспіримент, дерективний, забезпечення
 - Б. кон'юнктура, адаптація, запланований
 - В. авторетарність, суспільно корис...ний
 - Г. суспільно небезпечний, соціально відповідальний
94. Професіоналізми — це здебільшого:
- А. загальнонаукові терміни
 - Б. галузеві терміни
 - В. вузькоспеціальні терміни
 - Г. неофіційні розмовні замітники термінів
95. Професіоналізми виникають найчастіше:
- А. у тих галузях, де надто складна термінологія
 - Б. у тих галузях, де не зовсім сформована термінологія
 - В. там, де особливої термінології не може бути
 - Г. усі зазначені варіанти правильні
96. З погляду походження слова «журнал», «вахта», «космос», «еквівалентний», «ліміт», «автентичний» — це:
- А. запозичені слова
 - Б. діалектні слова
 - В. власне українські
 - Г. неологізми
97. З погляду походження слова «злободенний», «недолік», «всесвіт», «учитель», «життепис» — це:
- А. запозичені слова
 - Б. діалектні слова
 - В. власне українські
 - Г. жаргонізми
98. З погляду вживання слова «гаджет», «лізинг», «супервайзер», «мерчандайзинг» — це:

- А. синоніми
- Б. неологізми
- В. власне українські
- Г. професіоналізми

99. З погляду вживання слова «офшорна зона», «рейдер», «глобалізація» – це:

- А. синоніми
- Б. пароніми
- В. власне українські
- Г. запозичені

100. З погляду частоти вживання та ступеню відомості мовцям слова «мати, Україна, говорити, великий, десять, що» належать до:

- А. ядра мовної системи сучасної української мови
- Б. периферії мовної системи української мови
- В. периферії мовної системи російської мови
- Г. не належать до мовної системи української мови

101. З погляду частоти вживання та ступеню відомості мовцям слова «зовиця», «шуя», «монгрель», «позаяк» належать до:

- А. ядра мовної системи сучасної української мови
- Б. периферії мовної системи української мови
- В. периферії мовної системи російської мови
- Г. не належать до мовної системи української мови

102. З погляду частоти вживання та ступеню відомості мовцям слова «лізинг», «меджліс», «юзати», «далебі», «дефініція», «рейдер» належать до:

- А. ядра мовної системи сучасної української мови
- Б. периферії мовної системи української мови
- В. периферії мовної системи російської мови
- Г. не належать до мовної системи української мови

103. З погляду вживання слова «страж», «шуя», «десниця», «свічадо» – це:

- А. запозичені слова
- Б. неологізми
- В. архаїзми
- Г. терміни

104. Як правильно записати ?

- А. лист до Петришини Олени Ігорівни
- Б. лист до Петришини Олени Ігорівної
- В. лист до Петришин Олени Ігорівни
- Г. лист до Петришин Олена Ігорівна

105. Виберіть правильний варіант написання слів у давальному відмінку:

- А. Тарасові Шевченку, директорові банку, панові Петренку

- Б. Тарасу Шевченку, директору банку, пану Петренку
- В. Тарасові Шевченкові, директорові банка, панові Петренкові
- Г. Тарасу Шевченку, директорові банку, пану Петренку

106. Укажіть рядок, де всі слова написано відповідно до норм сучасної української літературної мови:

- А. Тернопільський Національний Економічний Університет, Факультет фінансів
- Б. Тернопільський національний економічний університет, Факультет фінансів
- В. Тернопільський Національний економічний університет, факультет Фінансів
- Г. Тернопільський національний економічний університет, факультет фінансів

107. Укажіть рядок, де всі слова написано відповідно до норм сучасної української літературної мови:

- А. ректор ТНЕУ, декан факультету, болонський процес, бакалавр
- Б. Ректор ТНЕУ, Декан Факультету, Болонський Процес, Бакалавр
- В. ректор ТНЕУ, декан факультету, Болонський процес, бакалавр
- Г. ректор ТНЕУ, декан факультету, Болонський процес, Бакалавр

108. Укажіть рядок, де всі слова написано відповідно до норм сучасної української літературної мови:

- А. Магістр, Кандидат Наук, Професор, Доцент
- Б. магістр, кандидат наук, професор, доцент
- В. магістр, кандидат наук, Професор, доцент
- Г. магістр, Кандидат наук, професор, доцент

109. Укажіть рядок, де всі слова написано відповідно до норм сучасної української літературної мови:

- А. Кафедра Документознавства, Інформаційної Діяльності та Українознавства, ВНЗ
- Б. кафедра документознавства, інформаційної діяльності та Українознавства, внз
- В. кафедра документознавства, інформаційної діяльності та українознавства, ВНЗ
- Г. кафедра документознавства, Інформаційної діяльності та Українознавства, вуз

110. Укажіть НЕНОРМАТИВНИЙ мовний зворот:

- А. визначити умови
- Б. виникають суперечки з приводу
- В. з метою покращення якості технологічного процесу
- Г. ведучий спеціаліст

111. Укажіть НЕНОРМАТИВНИЙ мовний зворот:

- А. сплата позики
- Б. займати загальну жилу площу
- В. у порядку обміну досвідом
- Г. первинна документація

112. Укажіть НЕНОРМАТИВНИЙ мовний зворот:

- А. академічний відпуск
- Б. зазнати збитків
- В. за сімейних обставин
- Г. притягнути до відповідальності

113. Укажіть НЕНОРМАТИВНИЙ мовний зворот:

- А. діяти на підставі
- Б. який проживає по адресу
- В. відповідно до наказу
- Г. просування по службі

114. Укажіть правильний мовний зворот:

- А. прошу Вашого дозволу про надання мені відпуску
- Б. такі члени групи
- В. у самий найближчий час
- Г. справка про склад сім'ї

115. Укажіть НЕНОРМАТИВНИЙ мовний зворот:

- А. вжити заходів
- Б. порядок денний
- В. приймати участь
- Г. визнати задовільним

116. Укажіть НЕНОРМАТИВНИЙ мовний зворот:

- А. згідно наказу
- Б. відповідно до постанови
- В. одностайне схвалення проекту
- Г. погодити з директором

117. Значення «місце помешкання людей чи місцезнаходження установи» має слово:

- А. адреса
- Б. адрес
- В. адресант
- Г. адресат

118. Слова «буква — літера», «алфавіт — абетка», «процент — відсоток» — це:

- А. антоніми
- Б. омоніми
- В. пароніми
- + синоніми

119. Слова «одиничний — одинокий», «абонент — абонемент», «уява — уявлення» — це:

- А. пароніми
- Б. антоніми
- В. омоніми
- Г. синоніми

120. Слова «адрес — адреса», «будинок — будівля», «економний — економічний» — це:

- А. антоніми
- Б. омоніми
- В. пароніми
- Г. синоніми

121. Слова «економний — економічний», «особистий — особовий», «відношення — відносини», «запитання — питання» — це:

- А. антоніми
- Б. пароніми
- В. омоніми
- Г. синоніми

122. Укажіть українські відповідники до іншомовних слів «ажіотаж», «ліміт», «сурогат»:

- А. попит, межа, напій
- Б. хвилювання, винагорода, замінник
- В. хвилювання, межа, замінник
- Г. торги, час, замінник

123. Укажіть українські відповідники до іншомовних слів «декоративний», «ідеальний», «бізнес»:

- А. оздоблювальний, досконалий, справа
- Б. оздоблювальний, досконалий, гроші
- В. недорогий, досконалий, справа
- Г. недорогий, досконалий, гроші

124. Слова «монгрель», «пуделко», «ринка», «гачі», «пуля рис» — це:

- А. професіоналізми
- Б. варваризми
- В. діалектні слова

Г. жаргонізми

125. Слова «академка», «вікно» (в розкладі), «хвіст», «екватор» – це:

- А. запозичені слова
- Б. діалектні слова
- В. жаргонізми
- Г. терміни

126. Виберіть у дужках правильний варіант уживання слова (слів) у реченні: «(1. Економні 2. Економічні) закони завжди відображають необхідні, причинно-зумовлені зв'язки і взаємозалежність економічних явищ і процесів».

- А. № 1
- Б. № 2
- В. можна вжити обидва варіанти
- Г. не можна вжити жоден варіант

127. Виберіть у дужках правильний варіант уживання слова (слів) у реченні: «Німецька компанія розробляла автомобіль з алюмінієвим кузовом як (1. економний 2. економічний) транспортний засіб».

- А. № 1
- Б. № 2
- В. можна вжити обидва варіанти
- Г. не можна вжити жоден варіант

128. Виберіть у дужках правильний варіант уживання слова (слів) у реченні: «Громадяни мають право звертатися із будь-яким (1. запитанням 2. питанням) до державних органів влади».

- А. № 1
- Б. № 2
- В. можна вжити обидва варіанти
- Г. не можна вжити жоден варіант

129. Виберіть у дужках правильний варіант уживання слова (слів) у реченні: «Консультація — це така форма навчального заняття, коли студент отримує відповіді від викладача на конкретні (1. запитання 2. питання) або пояснення певних теоретичних положень чи аспектів їх практичного застосування».

- А. № 1
- Б. № 2
- В. можна вжити обидва варіанти
- Г. не можна вжити жоден варіант

130. Виберіть у дужках правильний варіант уживання слова (слів) у реченні: «На порядку денному зборів трудового колективу стояло два (1. запитання 2. питання)».

- А. № 1

Б. № 2

В. можна вжити обидва варіанти

Г. не можна вжити жоден варіант

131. Виберіть у дужках правильний варіант уживання слова (слів) у реченні:
«У найбільшій кімнаті помешкання знаходилася (1. особова 2. особиста) бібліотека Михайла Грушевського».

А. № 1

Б. № 2

В. можна вжити обидва варіанти

Г. не можна вжити жоден варіант

132. Виберіть у дужках правильний варіант уживання слова (слів) у реченні:
«Офіційний документ, що підтверджує якийсь факт або містить короткі відомості про когось – це (1. особове 2. особисте) посвідчення».

А. № 1

Б. № 2

В. можна вжити обидва варіанти

Г. не можна вжити жоден варіант

133. Виберіть у дужках правильний варіант уживання слова (слів) у реченні:
«Якщо дві величини змінюються так, що (1. відношення 2. відносини) відповідних значень цих величин є сталим числом, то такі величини називаються прямопропорційними»

А. № 1

Б. № 2

В. можна вжити обидва варіанти

Г. не можна вжити жоден варіант

134. Виберіть у дужках правильний варіант уживання слова (слів) у реченні:
«Виробничі (1. відношення 2. відносини) виникають у суспільстві у процесі виробництва, розподілу, обміну й споживання матеріальних та духовних благ»

А. № 1

Б. № 2

В. можна вжити обидва варіанти

Г. не можна вжити жоден варіант

135. Укажіть правильний варіант оформлення звертання до адресата:

А. Вельмишановний пане професор!

Б. Вельмишановний пане професоре!

В. Вельмишановний пан професоре!

Г. Вельмишановний пан професор!

136. Укажіть правильний варіант оформлення звертання до адресата:

А. Дорога Ірино Вікторівно!

- Б. Дорога Ірина Вікторівна!
- В. Дорога Ірино Вікторівна!
- Г. Дорога Ірина Вікторівно!

137. Правильну форму подяки за підтримку, привітання, допомогу подано в рядку:

- А. Щиро дякуємо Вас за привітання з нагоди ювілею університету
- Б. Щиро дякуємо Вам за привітання з приводу ювілея університету
- В. Щиро дякуємо Вам за привітання з нагоди ювілею університету
- Г. Щиро дякуємо за привітання щодо ювілею університета

138. Укажіть рядок, у якому жодне словосполучення НЕ потребує редагування:

- А. розмовляю на українській мові, дякую вас, згідно закону
- Б. пробачте мене, дотримати слово мене болить
- В. оволодіти ситуацію, опанувати професією, ігнорувати попередженню
- Г. зазнати невдачі, завдати шкоди, зрадити принципи

139. Укажіть рядок, у якому жодне словосполучення НЕ потребує редагування:

- А. звернутися на адресу, називати на ім'я, відправити поштою
- Б. прийшов у справі, комісія зі складання, заходи з поліпшення
- В. один раз в місяць, сталося із-за недбальства, ввести в склад
- Г. тяжчий олова, дорожчий золота, радіти успіхам

140. Укажіть рядок, у якому жодне словосполучення НЕ потребує редагування:

- А. сильніший страху, багатий корисними копалинами, скупий словом
- Б. швидкий на язик, хворий на серце, дорожчий від золота
- В. півтора місяця, півтора років, два директора
- Г. зв'язати по рукам і ногам, орієнтуватися по зіркам

141. Укажіть рядок, де НЕМАЄ лексичних помилок:

- А. сам особисто, бурхливі овації, передовий авангард
- Б. преїскурант цін, бурхливі овації, танцювальний дансинг
- В. термінова депеша, внутрішній інтер'єр, головний лейтмотив
- Г. вакансія, аншлаг, пам'ятні подарунки, автобіографія

142. Укажіть рядок, де НЕМАЄ мовних помилок:

- А. перший дебют, пам'ятні сувеніри, народний фольклор
- Б. місцевий абориген, у травні місяці, внести внесок
- В. забезпечувати безпеку, внутрішній інтер'єр, три керівника
- Г. у квітні, два керівники, дебют, гарантувати безпеку

143. Укажіть рядок, де НЕМАЄ орфографічних помилок у формах іменників Р.в. однини:

- А. університета, факультета, декана
- Б. університету, факультету, декана
- В. університета, факультету, декану
- Г. університету, факультету, декану

144. Укажіть рядок, де НЕМАЄ орфографічних помилок у формах іменників Р.в. однини:

- А. документа, реквізиту, терміна, бланка
- Б. документа, реквізита, терміна, бланка
- В. документу, реквізиту, терміну, бланку
- Г. документа, реквізита, терміну, бланку

145. Укажіть рядок, де використано евфемізми:

- А. боягуз, байдужий, скупий, старий
- Б. збрехати, пенсія, прибиральниця, дуля
- В. людина похилого віку, афроамериканець
- Г. викликати, наказувати, вигнати, ледарювати

146. Укажіть речення, що НЕ потребує редагування:

- А. Слід відмітити, що в статті йдеться мова про важливі історичні події.
- Б. Недосвідчені фахівці, скажемо щиро, в потенційних працедавців – не у великій шані.
- В. Книжка кинулася мені в очі своєю строкатою обкладинкою.
- Г. Усі присутні в кінці кінців розсілися.

147. Укажіть речення, що НЕ потребує редагування:

- А. Дякую всіх за те, що прийняли участь у сьогоднішньому міроприємстві.
- Б. Кардинальне питання розбіжностей між учасниками дискусії загальними зусиллями було зведене нанівець.
- В. На мітингу превалювала молодь.
- Г. Зручною технікою для формулювання запитів в Інтернеті є спроба уявити, якими словами писали б на шукані теми в енциклопедіях чи іншій довідковій літературі.

148. Укажіть речення, що НЕ потребує редагування:

- А. На прогулянці з нами стався екстраординарний прикрий казус.
- Б. Окремі статті Проекту протирічать положенням діючого законодавства України.
- В. Окремі статті Проекту суперечать положенням чинного законодавства України.
- Г. Серед сучасних українських співаків багато майбутніх мегастар світового рівня.

149. Укажіть речення, що НЕ потребує редагування:

- А. Спеціаліст в галузі стратегічного управління дасть вам відповіді на наболівші запитання.

Б. Спеціаліст в галузі стратегічного управління дасть вам відповіді на пекучі питання.

В. Трохи меншою була кількість бажаючих взяти участь у роботі секції «Перспективи розвитку місцевого самоврядування в Україні».

Г. Трохи меншою була кількість охочих взяти участь у роботі секції «Перспективи розвитку місцевого самоврядування в Україні».

150. Укажіть речення, що НЕ потребує редагування:

А. Фірми, компанії можуть самі самостійно підбирати кваліфікованого незалежного від любых відомств контролера.

Б. Незалежний аудиторський контроль є основною формою зовнішнього, фінансового контролю в розвинутих країнах де законодавством передбачино обов'язкове аудиторське підтвердження достовірності і повноти фінансової звітності.

В. Ще в липні 2005 року Пекін був змушений почати посилення юаня, щоб уникнути торгових санкцій США, які намагалися скоротити свої зовнішні дефіцити.

Г. В бізнесі вступають у партнерські стосунки лише с тими підприємцями звітні данні яких підтверджено аудиторським висновком.

151. Укажіть речення, що НЕ потребує редагування:

А. Наше підприємство хотіло б продати Вам фоторамки, фотоальбоми, фотоапарати.

Б. Їх ключова перевага полягає в тому, що експерти цієї компанії дуже вперті.

В. Це товар стандартної якості.

Г. Ми пропонуємо українцям дешеві зошити.

152. Укажіть речення, що НЕ потребує редагування:

А. До літа 2008 року юань подорожчав відносно долара на 18 %.

Б. Сьогодні наше зібрання присвячене банальним питанням.

В. Ви зобов'язані подати довідку про реєстрацію суб'єкту підприємницької діяльності.

Г. Знаєте, я так розхвилювався, і ви викликаєте в мене справжню жалість.

153. Укажіть речення, що НЕ потребує редагування:

А. Наш страховий поліс — це плата за ваше спокійне майбутнє.

Б. Ірина Панчук — новий менеджер із бронювання в готелі.

В. По-моєму, у нас з вами розпочинається справжня суперечка.

Г. Ви досить приємний діловий партнер та досить красива жінка.

#Укажіть речення, що НЕ потребує редагування:

А. Олеся Біленко — нова маркетолог дитячого табору «Гайда!», яку представили сьогодні на нараді.

Б. Нею складено анкету, по якій маркетолог сам особисто збирався опитувати як кожного батька, так і кожную маму, котра привезе в цьому році на

відпочинок своїх дітей.

В. Згідно отриманих результатів, він збирається внести корективи у маркетингову стратегію табору.

Г. Новому маркетингологів доручено покращити імідж фірми та збільшити її прибутковість.

155. Оберіть правильний варіант оформлення бібліографічного опису статті:

А. Олексієнко С. М. До питання походження української мови / С. М. Олексієнко // Дивослово. — 2002. — № 2. — С. 2-4.

Б. Олексієнко С. М. До питання походження української мови / С. М. Олексієнко // Дивослово. — 2002 р. — С. 2-4. — № 2.

В. Олексієнко С. М. До питання походження української мови // Дивослово, № 2/ 2002. — С. 2-4.

Г. До питання походження української мови / С. М. Олексієнко. «Дивослово». — 2002. — № 2. — 2-4с.

156. Оберіть правильний варіант оформлення бібліографічного опису монографії:

А. С.Д. Павличко «Дискурс модернізму в українській літературі: монографія» / Павличко С.Д. — К.: «Основи», 2001. — 580 с.

Б. Дискурс модернізму в українській літературі: монографія / С.Д. Павличко. — К.: Основи, 2001. — 580 с.

В. Павличко С.Д. Дискурс модернізму в українській літературі: монографія / С.Д. Павличко. — К.: Основи, 2001. — 580 с.

Г. Павличко С.Д. «Дискурс модернізму в українській літературі»: монографія / С. Д. Павличко. — К.: Основи, 2001. — Ст. 580.

157. Укажіть бібліографічний запис, що НЕ потребує редагування:

А. Нордстрем К., Ріддерстрале Й. Бізнес у стилі фанкі. Дніпропетровськ: «Баланс Бізнес Букс», 2004. — с. 280.

Б. Болховер Д., Бреді К. «Футбол як модель бізнесу». — Д: Баланс Бізнес Букс, 2005. — 336 с.

В. Еко У. Як написати дипломну роботу. — Тернопіль: Підручники і посібники, 07. — 224 ст.

Г. Шкляр В. Елементал / В. Шкляр. — Львів: Кальварія, 2001. — 160 с.

158. Укажіть бібліографічний запис, що НЕ потребує редагування:

А. Нордстрем К., Ріддерстрале Й. Зміна правил // Караоке-капіталізм. — Дніпропетровськ: «Баланс Бізнес Букс», 2004. — Ст. 43-56.

Б. Задерей Н. Банки на лікарняному—Тиждень. — 2009 р.—№ 12
<http://www.ut.net.ua>

В. Задерей Н. Банки на лікарняному / Н.Задерей // Тиждень. — 2009 . — № 7. — С. 7-9.

Г. Болховер Д., Бреді К. Футбол як модель бізнесу. — Д: «Баланс Бізнес Букс», 2005 р. — 336 с.

159. Укажіть бібліографічний запис, що НЕ потребує редагування:

- А. Абрамович С.Д. Мовленнєва комунікація: [підручник] / С.Д. Абрамович, М.Ю. Чікарькова. — К. : Центр навчальної літератури, 2004. — 472 с.
 Б. Абрамович С.Д. Мовленнєва комунікація: [підручник]. — К. : 2004. — 472 с.
 В. Абрамович С.Д. «Мовленнєва комунікація»: [підручник] / С.Д. Абрамович, М.Ю. Чікарькова. — К. : «Центр навчальної літератури», 2004. — 472 ст.
 Г. Абрамович С.Д. Мовленнєва комунікація: [підручник] / С.Д. Абрамович, М.Ю. Чікарькова. — К. : «Центр навчальної літератури», 2004 р. — 472 Стор.

160. Укажіть бібліографічний запис, що НЕ потребує редагування:

- А. Палеха Ю. І. «Загальне документознавство» / Ю. І. Палеха, Н. О. Леміш. — К. : Ліра-К, 2008. — 393 с.
 Б. Палеха Ю. І. Загальне документознавство / Ю. І. Палеха, Н. О. Леміш. — К. : «Ліра-К», 2008. — 393 с.
 В. Палеха Ю. І. «Загальне документознавство» / Ю. І. Палеха, Н. О. Леміш. — К. : «Ліра-К», 2008. — 393 с.
 Г. Палеха Ю. І. Загальне документознавство / Ю. І. Палеха, Н. О. Леміш. — К. : Ліра-К, 2008. — 393 с.

161. Укажіть бібліографічний запис, що потребує редагування:

- А. Державний стандарт України. Діловодство й архівна справа [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://dilo.kiev.ua/dstu-2732-2004-dilovodstvo-y-arhivna-sprava.html>
 Б. Дубов Д. В. Засоби масової інформації як якісно нові суб'єкти політичних комунікацій [Електронний ресурс] / Д.В. Дубов. — Режим доступу: <http://www.niisp.gov.ua/catalogue/9/>
 В. Європейська Хартія регіональних мов або мов меншин [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://conventions.coe.int/treaty/en/Treaties/Word/148.doc>
 Г. Здоровега В. Інформація. Комунікація. Пропаганда [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.google.com

162. Документ — це:

- А. віртуальний об'єкт (носій), що містить певну інформацію, оформлений у визначеному порядку, не має юридичної сили відповідно до чинного законодавства
 Б. матеріальний об'єкт (носій), що містить певну інформацію, оформлений у довільному порядку і має юридичну силу відповідно до чинного законодавства
 В. матеріальний об'єкт (носій), що містить певну інформацію, оформлений у визначеному порядку і має юридичну силу відповідно до чинного законодавства
 Г. будь-яке письмове повідомлення, складене відповідно до норм сучасної української літературної мови

163. Текст документа має бути:

- А. вірогідним, враховувати розумові та емоційні можливості адресата (адресатів)
- Б. достовірним, не враховувати можливостей адресата, базуватися на фактах
- В. достовірним, відповідати комунікативним завданням, базуватися на фактах
- Г. достовірним, відповідати комунікативним завданням, базуватися на прикладах

164. Відступ на початку першого рядка кожної частини документа, що вказує на перехід від однієї думки до іншої, називається:

- А. абзац
- Б. назва
- В. заголовок
- Г. берег (поле)

165. Усталені словесні формули, закріплені за певними ситуаціями мовлення, називаються:

- А. мовні кліше
- Б. номенклатурні назви
- В. професіоналізми
- Г. терміни

166. Сполучення слів, яким властиві постійний склад компонентів і їх порядок, звичність звучання та відтворюваність у певних ситуаціях спілкування, називаються:

- А. терміни
- Б. номенклатурні назви
- В. професіоналізми
- Г. кліше

167. Мовний засіб, стандартний зворот, регулярно повторюваний у певних типових ситуаціях спілкування, називається:

- А. кліше
- Б. абзац
- В. берег
- Г. текст

168. Стандартний мовний зворот, пов'язаний з побудовою і сприйняттям однотипних документів, який виконує конструктивну і сигнальну функції в тексті, називається:

- А. абзац
- Б. підпис
- В. печатка
- Г. кліше

169. Береги — це:

- А. абзаци в службових документах
- Б. поля, відступи на стандартному аркуші паперу
- В. правила укладання ділових паперів
- Г. норми сучасної літературної мови

170. Стандартні розміри берегів тексту службового документа на аркуші паперу формату А4:

- А. верхній і нижній береги — 2 см, лівий — 3 см, правий — 1 см
- Б. верхній і лівий береги — 2 см, нижній — 3 см, правий — 1 см
- В. лівий і нижній береги — 2 см, верхній — 3 см, правий — 2 см
- Г. лівий, правий, верхній, нижній — 2 см

171. Береги потрібні для:

- А. захисту задокументованої на сторінці інформації від пошкодження та зручності сприйняття і зберігання документа
- Б. зручності розміщення міток до тексту документа
- В. для розміщення нумерації сторінок документа
- Г. зручності гортання кількох сторінкового документа

172. При нумерації сторінок тексту титульна сторінка документа:

- А. враховується, але не нумерується
- Б. враховується і нумерується
- В. не враховується і не нумерується
- Г. не враховується, але позначається літерою

173. У діловому мовленні для пришвидшення створення текстів, економії мовних і технічних засобів документування, а також для полегшення сприйняття інформації використовують:

- А. переклад слів та словосполучень
- Б. пояснення слів та словосполучень
- В. цитування та перефразування
- Г. скорочення слів та словосполучень

174. Типи і способи скорочення слів у текстах службових документів визначаються:

- А. чинним «Українським правописом» і ДСТУ 3582-97 «Інформація та документація. Скорочення слів в українській мові в бібліографічному описі»
- Б. чинною Конституцією України і ДСТУ 3582-97 «Інформація та документація. Скорочення слів в українській мові в бібліографічному описі»
- В. чинним «Українським правописом» і ДСТУ 3582-97 «Бібліографічний запис. Бібліографічний опис»
- Г. чинним «Українським правописом», статутами конкретних підприємств, закладами, відділами

175. Скорочення слів та словосполучень у службових документах використовують для:

- А. уникнення помилок при недостатньому володінні нормами сучасної літературної мови
- Б. мінімізації затрат і максимізації прибутку
- В. пришвидшення створення текстів, економії мовних і технічних засобів документування, а також для полегшення сприйняття інформації
- Г. встановлення психологічного контакту зі співрозмовником

176. Усі скорочення слів і найменувань у документах повинні бути:

- А. спонтанними (авторськими)
- Б. урізноманітнені синонімами
- В. загальноприйнятими і зрозумілими
- Г. усі наведені вище твердження привальні

177. Укажіть рядок із правильним записом відповідно до сучасних норм написання цифр, символів та скорочень у ділових текстах:

- А. 1-ший том
- Б. 1-й том
- В. 1 том
- Г. І-й том

178. Укажіть рядок із правильним записом відповідно до сучасних норм написання цифр, символів та скорочень у ділових текстах:

- А. 5 комп'ютерів; 156 пристуніх
- Б. 5-ть комп'ютерів; 156 присутніх
- В. п'ять комп'ютерів; сто п'ятдесят шість присутніх
- Г. п'ять комп'ютерів; 156 присутніх

179. У якому рядку правильно скорочено слово «гривня»?

- А. гр-ня
- Б. грив.
- В. грн
- Г. гр.

180. Оберіть рядок, у якому правильно скорочено слово «грам»?

- А. гр.
- Б. г
- В. г-м
- Г. Г

181. У якому рядку правильно скорочено слово «мільярд»?

- А. Г.
- Б. млрд.
- В. м.-д.

мл.

млр.

182. Правильно записані скорочення слів і словосполучень «доцент», «професор», «кандидат філологічних наук» у рядку:

- А. доц., проф., к. філол. н.
- Б. д., пр., к.ф.н.
- В. доц., профес., канд. філол. н.
- Г. д-т, п-р, к-т філол. н-к

183. Правильно записані скорочення слів і словосполучень «роки», «сторінка», «дивись», «і подібне» в рядку:

- А. р., ст., див., і подібн.
- Б. рр., сторін., див., і под.
- В. р-ки, с-ка, д-сь, і п-не
- Г. рр., с., див., і под.

184. Перелік документів, що додаються до заяви, треба оформити так:

- А. до заяви додаю слідуючі документи
- Б. до заяви прикладаються такі документи
- В. до заяви долучаю такі документи
- Г. До заяви додаю :

185. Виберіть правильний варіант слововживання:

- А. поступив в університет
- Б. поступив до університета
- В. вступив до університету
- Г. вступив у вуз

186. Оберіть правильний зразок оформлення адресанта в заяві:

- А. студент I курсу факультету фінансів Івашко Олег Степанович
- Б. студента групи Ф-14 Івашка Олега Степановича
- В. від студента групи Ф-14 Івашка Олега Степановича
- Г. студента групи Ф-14 Івашко Олега Степановича

187. Виберіть слово, прийнятне для позначення сімейного статусу особи чоловічої статі в службових документах:

- А. нежонатий
- Б. неодружений
- В. холостяк
- Г. незаміжній

188. Виберіть слово, прийнятне для позначення сімейного статусу особи жіночої статі в службових документах:

- А. нежоната
- Б. неодружена
- В. холостячка

Г. незаміжня

189. Виберіть іменник на позначення посади особи жіночої статі, прийнятний у діловому спілкуванні відповідно до сучасних мовних норм:

- А. бухгалтерша
- Б. бухгалтерка
- В. бухгалтер
- Г. бухгалтериха

190. Виберіть іменник на позначення посади особи жіночої статі, прийнятний у діловому спілкуванні відповідно до сучасних мовних норм:

- А. деканша
- Б. деканка
- В. деканиха
- Г. декан

191. Письмове чи усне повідомлення, що характеризується змістовою і структурною завершеністю, орієнтацією автора на певного адресата, називається:

- А. текст
- Б. аргумент
- В. тема
- Г. рема

192. Головні ознаки тексту:

- А. інтенційність, інформативність, модальність, обсяг, дискретність, лінійність, писемна форма
- Б. інтенційність, інформативність, об'єктивність, обсяг, усна форма, лінійність, зв'язність, цілісність
- В. інтенційність, інформативність, модальність, обсяг, дискретність, лінійність, зв'язність, цілісність
- Г. інформативність, модальність, обсяг, диспозитивність, лінійність, зв'язність, цілісність, глобальність

193. Рух інформації в тексті називається:

- А. тематична виписка
- Б. тематична прогресія
- В. тематична регресія
- Г. тематична презентація

194. Види інформації в тексті називаються:

- А. тема (відома, постійна інформація) і рема (нова, змінна інформація)
- Б. рема (відома, постійна інформація) і тема (нова, змінна інформація)
- В. заголовок, підзаголовок, додаток, ключові слова, посилання
- Г. анотація, рецензія, відгук, складний план, простий план

195. З огляду на текстотвірні засоби розрізняють такі види текстів:

- А. вербальні — невербальні, усні — писемні, монологічні — діалогічні
- Б. вербальні — невербальні, усні — навчальні, монологічні — діалогічні
- В. вербальні — ділові, усні — писемні, монологічні — діалогічні
- Г. заголовок — підзаголовок, назва — під назва, монолог — діалог

196. За способами утворення й функціонування текстів розрізняють такі їх види:

- А. текст — підтекст — позатекст — інтертекст — гіпертекст
- Б. текст — нетекст — позатекст — інтертекст — гіпертекст
- В. текст — підтекст — позатекст — інтертекст — мультитекст
- Г. текст — тема — рема — заголовок — підзаголовок — підпис

197. Текст, що має особливу значущість для окремих особистостей або для певної кількості осіб і до котрого багато разів звертаються, його обов'язково знає мовна спільнота, називається:

- А. безпрецедентний текст
- Б. прецедентний текст
- В. патогенний текст
- Г. потогенний текст

198. Текст, який може завдавати шкоди моральному та психічному здоров'ю окремої особи, нації, держави, людства, називається:

- А. патогенний текст
- Б. генетично модифікований текст
- В. прецедентний текст
- Г. безпрецедентний текст

199. Функціонально-сміслові типи тексту, що залежать від мети та змісту висловлювання, називаються:

- А. оповідання, опис, роздум
- Б. розповідь, опис, роздум
- В. розповідь, опис, обґрунтування
- Г. розповідь, характеристика, роздум

200. Коло життєвих явищ, подій, що становлять зміст повідомлення; питання, яке лежить в основі спілкування, предмет розмови (змістово-фактична інформація), — це:

- А. заголовок тексту
- Б. аргумент
- В. приклад
- Г. тема тексту

ІСПИТ: ПРОГРАМА ПІДГОТОВКИ

1. Комунікативні основи професійного спілкування. Закони спілкування.
2. Українська мова як основа державної мовної політики і мова професійного спілкування.
3. Місце української мови серед мов світу. Походження української мови.
4. Мова і нація. Поняття «національна мова».
5. Лінгвоцид як свідоме нищення мови. Форми лінгвоциду.
6. Правовий статус української мови. Мовне законодавство в Україні (Закон про мови в УРСР, Конституція тощо).
7. Поняття «державна мова», «офіційна мова».
8. Мовна політика. Поняття «римський стиль».
9. Досвід країн світу в розв'язанні мовних проблем. Мовна ситуація в Україні XXI століття (див. <http://tyzhden.ua/Infographic/36119/17/#gallery2>).
10. Поняття «літературна мова». Періодизація історії української літературної мови. Найвизначніші пам'ятки української літературної мови.
11. Поняття «норми літературної мови». Типи мовних норм.
12. Порушення мовних норм: мовні ігри в рекламі.
13. Орфоепічні та акцентуаційні норми в професійному спілкуванні.
14. Орфографічні норми в професійному спілкуванні.
15. Лексичні норми в професійному спілкуванні.
16. Морфологічні норми в професійному спілкуванні.
17. Синтаксичні норми в професійному спілкуванні.
18. Пунктуаційні норми в професійному спілкуванні
19. Стилiстичні норми української мови.
20. Поняття «культура мови і мовлення».
21. Види мовленнєвої діяльності: говоріння, письмо, слухання, читання.
22. Невербальні засоби ділового спілкування.
23. Мовний стиль. Стилi української літературної мови. Стилi мовлення і стилi спілкування.
24. Офіційно-діловий стиль: особливості й різновиди.

25. Документи, їхнє призначення і класифікація.
26. Основні реквізити документа, вимоги до їхнього оформлення.
27. Поняття про формуляр і бланк документів.
28. Правила написання тексту ділових паперів.
29. Стандартизація тексту документа.
30. Документи з високим і низьким рівнем стандартизації тексту.
31. Види документів за ступенем гласності.
32. Документи щодо особового складу (автобіографія, резюме, характеристика, заява).
33. Інформаційні документи (діловий лист, оголошення (організаційне і рекламне), візитівка).
34. Обліково-фінансові документи (доручення, акт, розписка).
35. Складноскорочені слова (абревіатури), графічні скорочення в професійних текстах.
36. Загальні вимоги до мови документа.
37. Традиції та етикет службових документів.
38. Особливості і жанри наукового стилю, їхнє призначення.
39. Види конспекту та правила конспектування.
40. Анотування та реферування літератури.
41. Головні відмінності в складанні плану й тез.
42. Правила оформлення студентських наукових праць (стаття, курсова і дипломна роботи).
43. Лексичний склад української мови. Класифікація лексики.
44. Запозичені слова в українській мові та ставлення до запозичень.
45. Фразеологічні звороти в професійному спілкуванні.
46. Роль термінології в професійному спілкуванні. Термінологія економічної діяльності.
47. Термін та його ознаки. Термінологія як система.
48. Способи творення термінів.
49. Загальнонаукова, міжгалузева і вузькогалузева термінологія. Професіоналізми і номенклатурні назви.
50. Кодифікація і стандартизація термінів. Алгоритм укладання термінологічного стандарту.

51. Професіоналізми й номенклатурні назви.
52. Загальнонаукова, міжгалузева й вузькоспеціальна термінологія.
53. Словник. Різновиди сучасних словників. Фахові словники.
54. Бібліографічний опис джерел різних видів. Правила укладання бібліографічних списків.
55. Правила оформлення цитат. Види посилань у тексті.
56. Види усного професійного мовлення: перемовини, телефонна розмова, бесіда, нарада.
57. Жанри публічних виступів. Підготовка до публічного мовлення.
58. Етика усного професійного спілкування. Мистецтво сперечання.
59. Суть і види перекладу.
60. Особливості технічного перекладу.
61. Автоматизований (комп'ютерний) переклад.
62. Науковий стиль сучасної української літературної мови
63. Властивості та структурно-сміслові компоненти наукових текстів різних жанрів.
64. Науковий стиль. Метатекстові оператори наукового стилю.
65. Культура читання наукового тексту
66. Мовна культура наукового тексту
67. Редагування наукового тексту
68. Спілкування і текст.
69. Типи текстів. Будова текстів. Особливості писемних текстів.
70. Мовні формули (кліше) писемного мовлення.

ОСНОВНІ КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ УСПІШНОСТІ СТУДЕНТІВ

- правильність, повнота, тривалість та обсяг знань, їх точність;
- якість відповіді студента (обґрунтування, грамотність викладу);
- навички практичного застосування теоретичних знань та вмінь.

Шкала оцінювання:

- «відмінно» /А/ – 90–100 балів. (Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок).
- «дуже добре» /В/ – 82–89 балів. (Вище середнього рівня з кількома помилками).
- «добре» /С/ – 75–81 балів. (Загалом правильне виконання з певною кількістю суттєвих помилок).
- «задовільно» /Д/ або «зараховано» – 67–74 бали. (Непогано, але зі значною кількістю недоліків).
- «задовільно» /Е/ – 60–66 балів. (Виконання відповідає мінімальним критеріям).
- «незадовільно» /FХ/ – при отриманні 35-59 балів студент повторного складає іспит або залік.
- кількість балів від 1 до 34 означає оцінку «незадовільно» /F/ з обов'язковим повторним курсом вивчення дисципліни.

Дистанційне навчання

Додаткову інформацію можна отримати за адресою: <http://dl.tntu.edu.ua/>, зареєструвавшись на дисципліну «Українська мова за професійним спрямуванням».

ТАБЛИЦЯ ОЦІНЮВАННЯ

Модуль 1								Модуль 2								Підсумковий контроль	Семестровий результат		
31 бал								44 бали											
№1	№2	№3	№4	ІНДЗ	Розповідь про себе у наук. ст.	Тези	Тести (модульний контроль)	№5	№6	№7	№8	Словник термінів	Реферат	Рецензія	Відгук	Зошит (конспект)	Тести		
-	26.	26.	26.	76.	36.	5 б.	106.	26.	26.	26.	-	56.	56.	56.	36.	106.	106.	75 балів	100 балів

